

**ANA DİLİ İŞARET DİLİ OLAN
ÇOCUKLARI TÜRKÇE ÇOCUK
EDEBİYATI YAZARLARININ
ESERLERİYLE BULUŞTURMAK
İÇİN PİLOT PROJE**

SEBEDER

ŞUBAT-EYLÜL 2019

İÇİNDEKİLER

1. GENEL BİLGİLER	3
2. KATILIMCILAR VE GÖREV DAĞILIMI	12
2.1 ONAYLANAN ARAŞTIRMACI – ÇEVİRMEN - DANIŞMAN PROFİLİ	12
2.2. KOORDİNATÖR – ARAŞTIRMACI – EĞİTİMCİ - DANIŞMAN KATILIMCILARIN GÖREV DAĞILIMI LİSTESİ	13
3. PROJE İZLEME RAPORU	15
4. PROJE SONUÇ RAPORU	18
EK 1 PROJE KILAVUZU	27
EK 2 PROJE KILAVUZUNU OLUŞTURMAK İÇİN KULLANILAN ÇALIŞMA NOTLARI	56
EK 3 EDİTÖR/DANIŞMAN ÖNERİ ÇİZELGESİ ÖRNEĞİ	100
EK 4 ANLATICIYA ÖNERİLER	101
KAYNAKÇA	103

1. GENEL BİLGİLER

PROJE ADI	ANA DİLİ İŞARET DİLİ OLAN ÇOCUKLARI TÜRKÇE ÇOCUK EDEBİYATI YAZARLARININ ESERLERİYLE BULUŞTURMAK İÇİN PİLOT PROJE
PROJENİN ANA AMACI	<p>SEBEDER'in (Sesli Betimleme Derneği), Türkiye İşitme Engelliler Derneği, çocuk edebiyatı yazarı/çevirmeni/araştırmacısı Doç. Dr. Necdet Neydim (İstanbul Üniversitesi - Çeviribilim Bölümü), çeviribilimci/araştırmacı Prof. Dr. Mümtaz Kaya (Hacettepe Üniversitesi - Mütercim-Tercümanlık Bölümü), çeviribilimci/araştırmacı/çocuk edebiyatı çevirmeni Dr. Öğr. Üyesi Sinem Sancaktaroğlu BOZKURT (Hacettepe Üniversitesi - Mütercim-Tercümanlık Bölümü) ve çeviribilimci/araştırmacı/çocuk edebiyatı çevirmeni Doç. Dr. A. Şirin Okyayuz (Bilkent Üniversitesi - Mütercim-Tercümanlık Bölümü) tarafından yürütülen projenin ana amacı:</p> <p>Sağır kültürde büyüyen ve Türk İşaret Dilini (TİD'i) ana dili olarak kullanan ilkokul çağındaki çocukların,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Türkiye'de yayımlanan çocuk edebiyatı ürünlerine duydukları ilgiyi arttırmak; • Söz konusu alıcıların yazınsal eserleri okuma zevkini perçinlemek; • Yazınsal eserlere erişimle gelişen 'yaşam ve toplumlaşma' becerisini geliştirmek, • Yazınsal ve insanî estetik birikimine katkıda bulunarak dünya ve hümanizma bilgisini arttırmak.

<p>PROJENİN ANA HEDEFLERİ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ana dilleri işaret dili olan Sağır ve/ya işitme engelli çocuk alıcılar için işaret diliyle yazın eseri çevirisi/anlatısı ile erişilebilir kaynaklar oluşturmak. • Yukarıda belirtilen kapsamdan elde edilecek veriler ve dönütlerle benzer kaynakların oluşturulması için akademik açıdan onanmış bir proje döngüsü ve tavsiye niteliğinde bir çeviri kılavuzu oluşturmak. • Oluşturulan proje döngüsünden elde edilen deneyimle, söz konusu alıcıların yazınsal eserlere erişimlerini destekleyecek çalışmalara katkı sağlamak ve bu çalışmaları yaygınlaştırmak. • Proje kapsamında çocuk edebiyatı yazarlarını, yazın çevirmenlerini, işaret dili çevirmenlerini ve editörlerini ve engelsiz erişim için çeviri yapan SEBEDER uzmanlarını bir araya getirerek bir iletişim ve mesleki paylaşım köprüsü kurmak. • Akademik araştırmalardan ve SEBEDER'in uygulamalarından elde edilen, erişim için çeviri niteliğini geliştirmek için kullanılabilecek bilgileri ve birikimi uygulamaya yansıtma. • SEBEDER'in benzer potansiyel uygulamalarını standartlaştırmak ve yeni uygulamaları içeren güncellenmiş, Sağır ve işitme engelli çocuk bireyin gereksinimlerine hizmet edecek bir proje kılavuzu hazırlamak.
<p>PROJEDE HEDEFLenen ÇIKTILAR</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Doç. Dr. Necdet Neydim tarafından kaleme alınan 3 adet çocuk yazını eserinin (<i>Selim'in Maceraları</i> 1, 2, 3) işaret dili ile anlatısının çekimi.

	<ul style="list-style-type: none"> • VOD (talebe bağılı video) olarak kaydedilen ürünlerin SEBEDER'in ve eserlerin yazarının uygun göreceği platformlardan ana dili işaret dili olan çocuk alıcılara sunulması. • Projeden elde edilecek birikim ve deneyimin SEBEDER tarafından basılacak bir proje evrakı olarak arşivlenmesi ve uygun görülen platformlarda ve paydaşlarla paylaşılması.
PROJENİN SÜRESİ	5 Şubat- 6 Eylül 2019
PROJE TÜRÜ	<ul style="list-style-type: none"> • SEBEDER tarafından projeye destek vermek üzere belirlenen katılımcılar gönüllülük esasına dayalı olarak çalışır. <ul style="list-style-type: none"> ○ İşaret Dili Çevirmeni - danışman olarak (Berrak Fırat) ○ Montaj (Ersin Ortaç ve Ertan Laçinkaya) • Montaj faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için gereken teknik altyapıyı SEBEDER sağlar. • Proje SEBEDER'in himayesinde gerçekleştirilir. • Projenin 2. ana paydaşı (STK) Türkiye İşitme Engelliler Derneği'dir. Dernek tarafından yapılan işaret dili anlatısı çekimleri 2 (iki) günde tamamlanmıştır. Söz konusu çekimler için öngörülen bütçe 5.000 TL olarak belirlenmiştir. Bütçe kalemleri: Stüdyo ve çekim, Sağır Editör (Samet Demirtaş) katkısı ve Sağır Anlatıcı (Büşra Dilsiz) katkısı olarak öngörülmüştür.

**PROJE
KAPSAMINDAKİ
FAALİYETLER**

- Paydaş toplantıları aşağıda belirtilen ortamlar(la)da yapılmıştır:
  - Yerinde
  - Skype gibi iletişim uygulamaları üzerinden.
- Aşağıda asgari toplantı sayısı ve içeriği listelenmiştir:
  - Çeviribilimci, yazar ve SEBEDER arasında proje tasarımı toplantısı
  - Yazar ve SEBEDER işaret dili danışmanı ve çeviribilimci arasında proje döngüsü tasarım toplantısı
  - Yazar, işaret dili çevirmeni danışman (SEBEDER) ve Sağır Editör (Türkiye İşitme Engelliler Derneği) arasında çeviri sürecine ilişkin toplantı
  - Yazar, işaret dili çevirmeni danışman (SEBEDER) ve Sağır Editör (Türkiye İşitme Engelliler Derneği) arasında çeviri sürecini değerlendirmek ve raporlamak için görüşme
- Pilot uygulama:
  - Pilot uygulama, SEBEDER'in danışmanı, Sağır Editör ve Sağır Anlatıcı ve mümkün olduğu durumda alıcı kitleyi temsil eden birinin varlığında yapılan ilk anlatı ve çekim denemeleridir.
  - Yukarıda sözü edilen denemelerde, aşağıda iletilen konular üzerinde durulmuştur:

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ana çekimlere başlamadan önce giderilmesi gereken teknik sorunlar, kaynakların tedariki ve benzeri, ▪ Çekimlerde benimsenecek ana 'çeviri/anlatı yaklaşımları', ▪ Çekimlerde benimsenecek ana çalışma yöntemi (örneğin, iş bölümü, çalışma süresi vb.) <ul style="list-style-type: none"> • Çekimler: <ul style="list-style-type: none"> ○ İşaret dli çevirmeni danışman, Sağır Editör, Sağır Anlatıcı ve Alıcı temsilcisi gözetiminde çekimler yapılmıştır, ○ Çekimlerden elde edilen girdiler tüm paydaşlarla yazılı olarak paylaşılmıştır, <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tüm paydaşlar kendi uzmanlıkları çerçevesinde proje döngüsü, çıktısı, kılavuzu oluşturma sürecinde yazılı girdi sağlamıştır, ▪ Bu girdilerin SEBEDER tarafından proje evrakında toplanması ve düzenlenmesi, öngörülmüştür. • Proje evrakının, ürünlerin, tavsiye niteliğindeki kılavuzun ve proje döngüsünün son kontrolü yapılmış, tüm paydaşlarca onanmış ve SEBEDER tarafından resmî kabulü öngörülmüştür.
<p>PROJENİN İÇERİĞİ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Projelendirme • Pilot çekim

	<ul style="list-style-type: none"> • Ana Çekim • Ürünlerin alıcıya sunulur hâle getirilmesi • Kılavuz ve proje döngüsü taslağı hazırlanması • Ürünlerin alıcılara sunulması
PROJENİN KATILIMCI PROFİLLERİ	<ul style="list-style-type: none"> • Çocuk edebiyatı yazarı/çevirmeni • İşaret dili çevirmeni/anlatıcı • Görsel-işitsel işaret dili çevirmeni danışman • Sağır kültüre hâkim editör • Görsel-işitsel çeviri uzmanı • Çocuk yazını çevirmeni • Hedeflenen kitleyi temsil eden alıcı
PROJE KATILIMCILARININ VASIFLARI	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinatör • Yazar • Anlatıcı • Danışman • Editör • Araştırmacı • Çeviribilimci • Alıcı
PROJE BİLEŞENLERİ	<p>Proje birkaç ana bileşenden oluşmuştur:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Tüm paydaşlar arasında amaç, hedef, çıktı ve hedefler doğrultusunda çalışma çizelgesi, görev dağılımı, kaynak kullanımı ve benzeri konularda toplantı yapılmış ve proje işleyişine ilişkin çatı oluşturulmuştur.

2) Paydaşların ortak çalışma felsefesi ve amaçlar konusunda anlaşması için birlikte çalışacak alt gruplar arasında toplantı(lar) yapılmıştır.

a) Yazar ve çeviribilimci açısından paydaş profillerinin tanıtılması ve açıklanması,

b) Projenin somutlaştırılması, sürecin açıklanması, zorlukların belirlenmesi,

c) Alt gruplar içinde iş dağılımının yapılması, sorumlulukların belirlenmesi.

3) Çekimler:

a) Yazar tarafından işaret dili eklenmeye uygun halde iletilen yazılı kaynakların ve çizimlerin alıcı gereksinimlerine hâkim danışman, çevirmen ve anlatıcı tarafından incelenmesi,

b) İletilen kaynakların işaret dili ile iletme uygun hâle getirilmesi için anlatımların dökümü,

c) Anlatımlarının dökümlerinin işaret dili metni hâline dönüştürülmesi ve pilot ve ana çekimlerin yapılması,

d) İşaret dili ile anlatım videosunun son hâline getirilmesi,

e) Videonun çizimlere eklenmesi - teknik montaj süreci,

f) Teknik kontrollerin yapılması,

g) Alıcıya iletmek için kullanılacak kanalların belirlenmesi.

	<p>4) Pilot çalışmanın projelendirilmesi</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Kaynak metnin ve oluşturulan görsel-işitsel kaynağın yazar, çeviribilimci, danışman ve alan uzmanı tarafından değerlendirilmesi, b) Farklı çeviri sorunlarına yönelik çevirmen seçimlerinin tartışılması, c) İşaret dili çevirisinde farklı çeviri yöntem uygulamalarının değerlendirilmesi, d) Elde edilen bulguların ve tartışmaların proje tasarımına yansıtılması. <p>5) Projelendirme çalışmasından yola çıkarak benzer materyalin çevrilmesine yönelik standart proje döngüsü tasarımının hazırlanması.</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Proje katılımcılarının profillerinin açıklanması, b) Proje sürecinin ayrıntılandırılması, c) Proje sürecinde kullanılacak çeviri yaklaşımlarının açıklanması, d) Benzer projelerde dikkat edilmesi gereken konuların döküm hâline getirilmesi, e) Projelendirmede kalite standardını sağlamak için gereken altyapının sağlanması. <p>6) Projede yer alan çevirmen, çeviribilimci alan uzmanı paydaşlarca 6. maddede belirtilen konuların gözden geçirilmesi ve SEBEDER'in iç kullanımı için bir proje taslağının yazımı.</p>
--	---

**AMAÇLANAN
SOMUT PROJE
ÇIKTILARI**

- Projeden elde edilecek birikim ve deneyimin SEBEDER tarafından basılacak bir proje evrakı olarak arşivlenmesi ve uygun görülen platformlarda ve paydaşlarla paylaşılması - *SEBEDER Proje Kılavuzu*
- Tüm sürecin video kayıtları (gerektiğinde başvurulmak üzere sürecin arşivlenmesi)
- Doç. Dr. Necdet Neydim tarafından kaleme alınan 3 adet çocuk yazını eserinin çizimleri ile birlikte işaret dili ile videosu
- VOD (talebe bağlı video) olarak kaydedilen ürünlerin SEBEDER'in ve yazarın uygun göreceği platformlardan ana dili işaret dili olan çocuk alıcılara sunulması

2. KATILIMCILAR VE GÖREV DAĞILIMI

2.1 ONAYLANAN ARAŞTIRMACI-ÇEVİRMEN-DANIŞMAN PROFİLİ

KOORDİNATÖRLER	KURUM
Doç. Dr. Necdet NEYDİM	İstanbul Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü
Çiğdem Banu YEŞİLIRMAK	SEBEDER
ARAŞTIRMACILAR	
Doç. Dr. Necdet NEYDİM (Araştırmacı, Eğitimiçi, Danışman)	İstanbul Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü
Prof. Dr. Mümtaz KAYA (Araştırmacı, Eğitimiçi, Danışman)	Hacettepe Üniversitesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü
Dr. Öğr. Üyesi Sinem Sancaktaroğlu BOZKURT (Araştırmacı, Eğitimiçi, Danışman)	Hacettepe Üniversitesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü
Doç. Dr. A. Şirin OKYAYUZ (Araştırmacı, Eğitimiçi, Danışman)	Bilkent Üniversitesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü
Berrak Fetahna FIRAT (Araştırmacı, Danışman, Çevirmen)	SEBEDER, İşaret Dili Çevirmeni
ALAN UZMANLARI/DANIŞMANLAR	
Samet DEMİRTAŞ	SEBEDER Sağır Editör
Büşra Dilsiz (Sağır Anlatıcı)	Sağır Anlatıcı-Sağır İşaret Dili Çevirmeni
ALICI PROFİLİ UZMANI	
Sare DEMİRTAŞ	Alıcı – <i>İşaret dili kullanan alıcı profilini ve yaş grubunu temsilen sürece ebeveynlerinin onayı ve gözetimi altında katılan ve katkıda bulunan Sayın Sare Demirtaş'a tüm paydaşlar adına teşekkür ederiz.</i>

2.2. KOORDİNATÖR-ARAŞTIRMACI-EĞİTİMCİ-DANIŞMAN KATILIMCILARIN GÖREV DAĞILIMI LİSTESİ

KATILIMCI	GÖREVİ	SORUMLULUKLARI
Doç. Dr. Necdet NEYDİM (İstanbul Üniversitesi)	Baş Koordinatör	<ol style="list-style-type: none"> 1. Yazar olarak, işlenebilecek kalitede ve proje kapsamına uygunlukta girdi kaynağı (çocuk kitabı çizimleri ve metni) sağlamak. 2. Proje araştırmacılarının görev sorumluluklarını belirlemek ve takip etmek. 3. Alıcı kitleye yönelik çeviri stratejileri, felsefesi, yaklaşımı ve benzeri unsurların uygunluğunu belirlemek. 4. Proje somut çıktısı olan proje kılavuzunu oluşturmak.
Çiğdem Banu YEŞİLİRMAK (SEBEDER)	Danışman Koordinatör	Tüm proje bileşenlerinde ev sahibi kurumun temsilcisi olarak proje denetimini ve devamlılığını sürdürmek.
Prof. Dr. Mümtaz Kaya (Araştırmacı, Eğitimci, Danışman)	Hacettepe Üniversitesi, Mütercim- Tercümanlık Bölümü	<ol style="list-style-type: none"> 1. Proje boyunca nitel ve nicel araştırma yapmak 2. SEBEDER proje kılavuzunu oluşturmak
Dr. Öğr. Üyesi Sinem Sancaktaroğlu BOZKURT (Araştırmacı, Eğitimci, Danışman)	Hacettepe Üniversitesi, Mütercim- Tercümanlık Bölümü	<ol style="list-style-type: none"> 1. Proje boyunca nitel ve nicel araştırma yapmak 2. SEBEDER proje kılavuzunu oluşturmak

Doç. Dr. A. Şirin OKYAYUZ (Bilkent Üniversitesi)	Araştırmacı, Eğitimci, Danışman	<ol style="list-style-type: none"> 1. Proje boyunca nitel ve nicel araştırma yapmak 2. SEBEDER proje kılavuzunu oluşturmak.
Berrak Fetahna FIRAT (SEBEDER GİÇ İşaret Dili Çevirisi Uzmanı)	Araştırmacı İDÇ Koordinatörü Eğitimci	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sağır ve işitme engelli alıcı kitle ile ilgili profil tanıtımı yapmak. 2. Belirlenen materyalleri incelemek ve Sağır Anlatıcı ve Editör ile sürecin koordinasyonunu ve kalite kontrolünü sağlamak. 3. Belirlenen materyalleri çeviri sürecine hazırlamak, 4. Alıcıya yönelik videoların çekiminde destek vermek. 5. Tüm proje bileşenleri sürecinde araştırmacı olarak görev almak.
Samet DEMİRTAŞ (SEBEDER Sağır Editör)	Danışman	Tüm projede danışmanlık hizmeti sunmak.
Büşra Dilsiz	Anlatıcı	Seçilen eserlerin işaret dili ile anlatımını gerçekleştirmek.

3. PROJE İZLEME RAPORU

Tarih	Faaliyet ve konular	Açıklama	Çıktı
5 Şubat 2019	Paydaşlar arası toplantı	Faaliyet türü: Toplantı, fikir alışverişi	Tutanak
20 Şubat 2019	Projelendirme toplantısı	Faaliyet türü: Yazar, SEBEDER adına danışman ve çeviribilimci	Toplantı notları
10-15 Mart 2019	Danışmanın duyuru ve ekip toplama/paydaş katılımı görüşmeleri	Faaliyet türü: Danışmanın katkı sağlayabilecek profildeki katılımcılarla bire bir görüşmeleri	Türkiye İşitme Engelliler Derneği ile görüşme notları
20 Mart	SEBEDER-Koordinatör, Danışman, Araştırmacılar Toplantı	<ul style="list-style-type: none"> Projenin adımlarının somutlaştırılması İş dağılımının yapılması Sorumlulukların belirlenmesi	Süreç tasarımına ilişkin notlar
1-15 Nisan	<ul style="list-style-type: none"> İşaret Dili Çevirmeninin (Danışman) kaynak belge incelemesi	<ul style="list-style-type: none"> Yazar ve eserlerine ilişkin araştırma ve yazarla işaret diline çeviride eserde yapılması zorunlu değişikliklerin onaylanması Görsel tasarımın (çizim ve çekimler) çalışılması Yazılı metnin	<ul style="list-style-type: none"> Kaynakçada belirtilen ana kaynaklar Taslak notlarının çıkartılması Kaynak metinden yazılı dilin ayrıştırılması ve çizimlerin

		eklenmemesi kararının verilmesi ve gerekçelendirilmesi	bırakılması
1-30 Mayıs	Danışman, editör ve anlatıcı görüşmeleri	<ul style="list-style-type: none"> Kaynak metnin işaret diline çevrilmesi için çözümlene ve olası çeviri stratejilerinin tartışılması 	Görüşme notları
25-27 Haziran (1 tam iş günü)	Pilot ve ana çekimler	<ul style="list-style-type: none"> <i>VOD'nin oluşturulması</i> 	Süreç tasarımına ilişkin notlar
8-9 Temmuz 2019	İşaret dili çevirisinin çizimlerle montajı	Danışmanın SEBEDER teknik montaj ekibiyle çalışması	İşaret dili çevirisi eklenmiş video kaydı
10 Temmuz 2019	Toplantı	<ul style="list-style-type: none"> Gelinen sürecin değerlendirilmesi Projelendirme sürecinin ayrıntıları 	Proje raporu ana sayfası ve ilgili belgeler
20 Temmuz 2019	Toplantı	Koordinatör ve çeviribilimcilerin proje döngüsü tasarımı için oluşturulan kaynakları incelemeleri ve değerlendirmeleri	Araştırma ve kılavuz oluşturma
30 Temmuz 2019	Toplantı	Araştırmacı ve çevirmenlerin proje döngüsü 1. taslağını değerlendirmeleri	Araştırma

1-30 Ağustos 2019	Çalışma	Tüm ekip üyelerinin oluşturulan taslak proje evrakını münferit olarak değerlendirmeleri	Araştırma
25 Ağustos- 2 Eylül 2019	Çalışma	Koordinatörün, gelen görüşlerle ilgili uzmanlarla uygun gördüğü konularda görüşmesi ve son proje taslağını oluşturması	Araştırma
3 Eylül 2019	Toplantı	Projenin SEBEDER tarafından kabulü	Tutanak
6 Eylül 2019		Projenin sunulacağı kanala aktarılması	Basılı proje kılavuzu

4.PROJE SONUÇ RAPORU

PROJE ANA HEDEFLERİ VE KAPSAMI

Ana Dili İşaret Dili Olan Çocukları Türkçe Çocuk Edebiyatı Yazarlarının Eserleriyle Buluşturmak İçin Pilot Proje, SEBEDER (Sesli Betimleme Derneği), Türkiye İşitme Engelliler Derneği, çocuk edebiyatı yazarı/çevirmeni/araştırmacısı Doç. Dr. Necdet Neydim (İstanbul Üniversitesi-Çeviribilim Bölümü), Prof. Dr. Mümtaz Kaya (Hacettepe Üniversitesi-Mütercim-Tercümanlık Bölümü), çevirmen/çeviribilimci Dr. Öğr. Üyesi Sinem Sancaktaroğlu Bozkurt (Hacettepe Üniversitesi-Mütercim-Tercümanlık Bölümü) ve Doç. Dr. A. Şirin Okyayuz (Bilkent Üniversitesi-Mütercim-Tercümanlık Bölümü) tarafından yürütülmüştür.

Projenin ana amacı: Sağır kültürde büyüyen ve Türk İşaret Dilini ana dili olarak kullanan ilkokul çağındaki çocukların,

- Türkiye’de yayımlanan çocuk edebiyatı ürünlerine duydukları ilgiyi arttırmak;
- Söz konusu alıcıların yazın eserleri okuma zevkini geliştirmek;
- Yazınsal eserlere erişimle gelişen ‘yaşam ve toplulaşma’ becerisine katkıda bulunmak;
- Yazınsal ve insanî estetik birikimine katkıda bulunarak dünya ve hümanizma bilgisini geliştirmek.

Projenin yukarıda belirtilen kapsamda ana amaçları şu şekilde sıralanabilir:

Ana dilleri işaret dili olan Sağır ve/ya işitme engelli çocuk alıcılar için işaret diliyle yazın eseri çevirisi ile erişilebilir kaynaklar oluşturmak. Yukarıda belirtilen kapsamdan elde edilecek veriler ve dönütlerle benzer kaynakların oluşturulması için akademik açıdan onanmış bir proje döngüsü ve tavsiye niteliğinde çeviri kılavuzu oluşturmak. Bundan sonraki aşamada, oluşturulan proje döngüsünden elde edilen deneyimle, söz konusu alıcıların yazınsal eserlere erişimlerini destekleyecek çalışmalara katkı sağlamak ve bu çalışmaları yaygınlaştırmak. Ayrıca, proje kapsamında çocuk edebiyatı yazarlarını, yazın çevirmenlerini, işaret dili çevirmenlerini ve editörlerini ve engelsiz erişim için çeviri yapan SEBEDER uzmanlarını bir araya getirerek bir iletişim

ve mesleki paylaşım köprüsü kurmak. Sonuç olarak, akademik araştırmalardan ve SEBEDER'in uygulamalarından elde edilen, erişim için çeviri niteliğini geliştirmek için kullanılabilir bilgileri ve birikimi uygulamaya yansıtmak. En önemlisi de, SEBEDER'in benzer potansiyel uygulamalarını standartlaştırmak ve yeni uygulamaları içeren güncellenmiş, Sağır ve işitme engelli çocuk bireyin gereksinimlerine hizmet edecek bir proje kılavuzu hazırlamak.

Proje çıktıları ise, Doç. Dr. Necdet Neydim tarafından kaleme alınan 3 adet çocuk yazını eserinin (*Selim'in Maceraları* 1, 2, 3) işaret dili ile anlatsının çekimi; VOD (talebe bağlı video) olarak kaydedilen ürünlerin SEBEDER'in ve eserlerin yazarının uygun göreceği platformlardan ana dili işaret dili olan çocuk alıcılara sunulması; projeden elde edilecek birikim ve deneyimin SEBEDER tarafından basılacak bir proje evrakı olarak arşivlenmesi ve uygun görülen platformlarda ve paydaşlarla paylaşılmasıdır.

PROJE SÜRESİ VE PROJE KAPSAMINDA GERÇEKLEŐTİRİLEN FAALİYETLER

Proje süresi 5 Şubat 2019-6 Eylül 2019'dur.

SEBEDER tarafından projeye destek vermek üzere belirlenen katılımcılar gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmışlardır (İşaret Dili Çevirmeni - danışman olarak (Berrak Fırat) -Montaj (Ersin Ortaç ve Ertan Laçinkaya)

Montaj faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için gereken teknik altyapı SEBEDER tarafından sağlanmış, proje SEBEDER'in himayesinde gerçekleştirilmiştir.

Projenin 2. ana paydaşı (STK) Türkiye İşitme Engelliler Derneği'dir. Dernek tarafından yapılan işaret dili çevirisi çekimleri 2 (iki) günde tamamlanmıştır. Söz konusu çekimler için öngörülen bütçe 5.000 TL olarak belirlenmiştir. Bütçe kalemleri: Stüdyo ve çekim, Sağır Editör (Samet Demirtaş) katkısı ve Sağır Anlatıcı (Büşra Dilsiz) katkısı olarak öngörülmüştür.

Proje boyunca çeşitli paydaş toplantıları yerinde ve/ya Skype gibi iletişim uygulamaları ile yapılmıştır. Proje boyunca çeşitli paydaşların katıldığı toplantılar yapılmıştır: Çeviribilimci, yazar ve SEBEDER arasında proje tasarımı toplantısı; yazar

ve SEBEDER işaret dili danışmanı ve çeviribilimci arasında proje döngüsü tasarım toplantısı; yazar, işaret dili çevirmeni danışman (SEBEDER) ve Sağır Editör (Türkiye İşitme Engelliler Derneği) arasında çeviri sürecine ilişkin toplantı; yazar, işaret dili çevirmeni danışman (SEBEDER) ve Sağır Editör (Türkiye İşitme Engelliler Derneği) arasında çeviri sürecini değerlendirmek ve raporlamak için görüşme.

Bu toplantılara ek olarak bir pilot uygulama yapılmıştır: Pilot uygulama SEBEDER'in danışmanı, Sağır Editör ve Sağır Anlatıcı ve alıcı kitle temsilci ile gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamada, belli konular üzerinde durulmuştur: Ana çekimlere başlamadan önce giderilmesi gereken teknik sorunlar, kaynakların tedariki ve benzeri; çekimlerde benimsenecek ana 'çeviri yaklaşımları'; çekimlerde benimsenecek ana çalışma yöntemi (örneğin, iş bölümü, çalışma süresi vb.).

Çekimlerde çeşitli adımların atılmasına özen gösterilmiş ve sırasıyla listelenen faaliyetler yapılmıştır: İşaret dili çevirmeni danışman, Sağır Editör, Sağır Anlatıcı ve Alıcı temsilcisi gözetiminde çekimlerin yapılması; çekimlerden elde edilen girdilerin tüm paydaşlarla yazılı olarak paylaşılması.

Çekimleri takiben tüm paydaşlar kendi uzmanlıkları çerçevesinde proje döngüsü, çıktısı, kılavuzu oluşturma sürecinde yazılı girdi sağlamışlardır. Bu girdiler SEBEDER tarafından proje evrakında toplanmış ve düzenlenmiştir.

Son aşamada proje evrakının, ürünlerin, tavsiye niteliğindeki kılavuzun ve proje döngüsünün son kontrolü yapılmış, tüm paydaşlarca onanmış ve SEBEDER tarafından resmen kabul edilmiştir.

PROJE KATILIMCILARI VE PROFİLLERİ

Proje sürecinde, adları, kurumları ve vasıfları ilgili tabloda belirtilen (Bkz. Bölüm 2.1 ve Bölüm 2.2) çocuk edebiyatı yazarı/çevirmeni; işaret dili çevirmeni/anlatıcı; görsel-işitsel işaret dili çevirmeni danışman; Sağır kültüre hâkim editör; görsel-işitsel çeviri uzmanı; çocuk yazını çevirmeni; hedeflenen kitleyi temsil eden alıcı belli görevleri üstlenmişlerdir. Bu kişiler koordinatör; yazar; anlatıcı; danışman; editör; araştırmacı; çeviribilimci; alıcı olarak projeye katkıda bulunmuşlardır.

PROJE BİLEŞENLERİ

Proje birkaç ana bileşenden oluşmuştur.

Birinci bileşende tüm paydaşlar arasında amaç, hedef ve çıktılar doğrultusunda çalışma çizelgesi, görev dağılımı, kaynak kullanımı ve benzeri konularda toplantı yapılmış ve proje işleyişine ilişkin çatı oluşturulmuştur.

İkinci bileşende paydaşların ortak çalışma felsefesi ve amaçlar konusunda anlaşmaları için birlikte çalışacak alt gruplar arasında toplantı(lar) yapılmıştır. Bu toplantıların amaçları şu şekilde sıralanabilir: yazar ve çeviribilimci açısından paydaş profillerinin tanıtılması ve açıklanması; projenin somutlaştırılması, sürecin açıklanması, zorlukların belirlenmesi; alt gruplar içinde iş dağılımının yapılması, sorumlulukların belirlenmesi.

Üçüncü bileşende çekimler yapılmıştır. Yazar tarafından işaret dili eklenmeye uygun hâlde iletilen yazılı kaynakların ve çizimlerin alıcı gereksinimlerine hâkim danışman, çevirmen ve anlatıcı tarafından incelenmiştir. İletilen kaynakların işaret dili ile iletme uygun hâle getirilmesi için anlatımların dökümü yapılmıştır. Anlatımlarının dökümleri işaret dili metni hâline dönüştürülmüş ve pilot ve ana çekimler yapılmıştır. İşaret dili ile anlatım videosu son hâline getirilmiştir. Video çizimlere eklenmiş ve teknik montaj süreci tamamlanmıştır. Teknik kontroller yapılmıştır. Alıcıya iletmek için kullanılacak kanallar belirlenmiştir.

Dördüncü bileşende pilot çalışma projelendirilmiştir. Kaynak metin ve oluşturulan görsel kaynak, yazar, çeviribilimci, danışman ve alan uzmanı tarafından değerlendirilmiştir. Farklı anlatı sorunlarına yönelik anlatıcı seçimleri tartışılmıştır. İşaret dili çevirisinde farklı anlatı yöntemlerinin uygulamaları değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular ve yapılan tartışmalar/görüşmeler proje tasarımına ve kılavuza yansıtılmıştır.

Beşinci bileşende projelendirme çalışmasından yola çıkılarak benzer materyalin oluşturulmasına yönelik standart proje döngüsü tasarımı hazırlanmıştır. Bu tasarımda çeşitli konulara yer verilmiştir: Proje katılımcılarının profillerinin açıklanması; proje

sürecinin ayrıntılandırılması; proje sürecinde kullanılacak çeviri yaklaşımlarının açıklanması; benzer projelerde dikkat edilmesi gereken konuların döküm hâline getirilmesi; projelendirmede kalite standardını sağlamak için gereken altyapının sağlanması.

Devamında, projede yer alan çevirmen, çeviribilimci alan uzmanı paydaşlarca 6. maddede belirtilen konular gözden geçirilmiş ve SEBEDER'in iç kullanımı için bir proje kılavuzu son hâline getirilmiştir.

PROJE ÇIKTILARI VE SONUÇ RAPORU

Proje kapsamında yapılan incelemelerin ve araştırmaların sonucunda aşağıda ayrıntıları ile verilen proje sonuç raporu ve Ek 1'deki proje kılavuzu hazırlanmıştır.

Proje sürecinin başlatılması

Yukarıda ayrıntıları ile verilen proje bir pilot çalışma olarak yürütülmüş, ileride oluşabilecek benzer taleplere yönelik, söz konusu sürecin iyileştirilmesi için de gerekli akademik gözlem ve araştırma yapılmıştır. Bu kapsamda varılan sonuçlar aşağıda belirtildiği gibidir:

- 1) Benzer projelerin desteklenmesi ve hayata geçirilmesi için:
  - a. Yazarların veya Sağır ve işitme engelli bireylerle çalışan STK'ların SEBEDER'e başvurması;
  - b. SEBEDER'in, söz konusu projeyi duyurması (internet ortamında, dosya hazırlayarak ve ilgili kurum veya kuruluşları ziyaret ederek) ve ilgilileri bilgilendirme seminerleri ile uygulamanın katkısını ve önemini anlatması. SEBEDER'in profesyonel uygulamayı destekleyen proje döngüsünün de duyurulması önemlidir. Alıcıların veya talepte bulunanların bunun sürekliliği olabilecek bir uygulama olduğunu bilmeleri uygulamaya bakış açısını değiştirecektir.
  - c. SEBEDER'in engelsiz erişimde destek olabilecek çeviri türleri hakkında bilgi seminerleri düzenlemesi. Alıcı kitleye kendine en uygun olan erişim

türünü (ayrıntılı altyazı, işaret dili çevirisi vb.) seçme fırsatı tanınması ve iletişim platformu kurulması.

2) Gelen taleplerde atılması gereken ilk adımlar:

- a. Talep bir yazardan geliyorsa-
  - i. Yazarın böyle bir projenin gerekliliğini destekleyen bir açıklamayı SEBEDER'e iletmesi.
  - ii. Yazarın kaynak kitapları ve yazılı metinden ayrı olarak çizimleri SEBEDER'e iletmesi.
  - iii. Yazarın ve çizerin resmî izin belgelerinin iletilmesi.
- b. Talep alıcı kitleden (veya kitleyi temsil edenlerden) geliyorsa-
  - i. Yazara ve eserlerine nereden erişilebileceğinin açıklanması
  - ii. Neden bir talep bulunduğunu açıklayan bir yazı yazılması

Projelendirme Süreci- Talebe cevap verilmesi

Proje döngüsünün aşağıdaki adımlar izlenerek oluşturulması, erişimin niteliğini sağlamak açısından önemlidir.

1. Söz konusu olan projeye en uygun ekibin oluşturulması. Proje kapsamına göre ekibe uzman eklenebilir veya uzman sayısı azaltılabilir.
2. Alıcının ileteceği kaynakların paylaşılması.
3. 1. Ekip toplantısı
  - a. 1. Şıkta belirtilen tüm kaynakların ve belgelerin ekiple internet üzerinden paylaşılması.
    - i. Bilgileri incelemek için ekibe makul bir süre tanınması.
    - ii. Ekip üyelerinin alan uzmanlıkları çerçevesinde talebi inceleyerek not alması.
  - b. Birinci Toplantı (SEBEDER'de Koordinatörlerin gözetiminde yapılır.)
    - i. Uzmanların talebi somutlaştırması ve incelemelerinden yola çıkarak zorlukları, uygulanacak yaklaşımları tartışması.
      1. Birinci toplantıda, çeviribilimcilerin, danışmanın ve Sağır Editörün, projeyi gerçekleştirecek işaret dili anlatıcısına

izlenebilecek anlatı yöntemleri, yaklaşımları ve olası hatalı yaklaşımlar ile ilgili ayrıntılı bilgi iletmeleri beklenir.

2. Birinci toplantıda işaret dili anlatıcısına ve ekibe süreçte dikkat edilmesi gereken konularla ilgili bilgilendirme yapılır.

3. Çevirmenler ve uzmanlar arası fikir alışverişi ile ortak bir projelendirme yaklaşımı oluşturulur.

ii. Ek kaynak ve/ya bilgi talebi olup olmayacağına bakılması.
Gerekirse ek bilgi, destek ve/ya kaynak temin edilmesi.

iii. İş dağılımının yapılması

iv. Zaman çizelgesinin çıkarılması

4. Anlatıların oluşturulması

a. Çalışacak uzmanlar

i. Danışman

ii. Sağır Editör

iii. Sağır işaret dili anlatıcısı

iv. Alıcı temsilcisi

b. Talep edildiği takdirde destek verecek uzmanlar

i. Çeviribilimci

ii. Danışman

iii. Editör

iv. Alan uzmanı

5. Deneme çekiminin yapılması

a. İşaret dili anlatıcısı videoya çeker

i. Gerekli teknik destek ve altyapı SEBEDER tarafından sağlanır.

ii. Gerekli görülen görseller ekip tarafından tespit edilir, SEBEDER montaj uzmanları tarafından videoya eklenir.

6. Deneme çekim hakkında ekip toplantısı.

a. Tüm ekip üyeleri videoyu izler ve not alırlar

b. Ekip üyeleri görüşlerini bildirirler.

c. Fikir alışverişinden sonra anlatıda düzeltme yapılması gereken yer tespit edilirse bu konuda öneriler sunulur.

d. Daha sonraki projeleri desteklemek ve iyileştirmek için toplantı kayıt altına alınır. Proje kılavuzuna eklenebilecek konular SEBEDER tarafından not edilir ve proje kılavuzuna eklenir.

7. Son çekimin yapılması

- a. İkinci ekip toplantısından alınan dönütler ve öneriler ışığında anlatı düzenlenir.
- b. Anlatı son olarak tüm ekip tarafından gözden geçirilir.
- c. Alıcının arzu ettiği veya yazarın uygun gördüğü biçim ve formatta hazırlanır.

Proje teslimi ve takibi

1. Video, alıcıların erişimi olduğu bir ortamda sunulur.

- a. Videonun alıcı tarafından kullanılabilirdiği (erişilebildiği) teyit edilir.
- b. Alıcılara anket yapılması öngörüldüğü durumlarda bunun için gerekli adımlar atılır.

- i. Alıcıların müsait oldukları zaman tespit edilir.
- ii. İşaret dili çevirmeninin anketi incelemesine fırsat tanınır.
- iii. Anket işaret dili çevirmeni tarafından alıcılara açıklanır ve anket yapılır. Anket yapılırken (alıcıya mutlaka iletilmesi gereken bilgiler) dikkat edilmesi gereken koşullar aşağıdaki gibidir:

1. Anket, işaret dili çevirmeni tarafından katılımcılara işaret dili çevirisiyle ve gerektiği bağlamda ek açıklamalarla iletilir.
2. Anketin amacı açıkça belirtilir.
3. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayandığı belirtilir.
4. Form aracılığıyla erişilen bilgilerin gizli kalacağı ve sadece bilimsel amaçlar için kullanılacağı belirtilir.
5. Alıcıların çalışmaya katılmamayı tercih edebileceği belirtilir.
6. Ankette yer almayan/değinilmeyen ama eklemek isteyecekleri her yorumu eklemeleri rica edilir.

2. Anketlerin ve sürecin değerlendirilmesi için üçüncü ekip toplantısı.

Anketler yapıp dönüşler alındıktan sonra ekip son defa toplanır ve anketlerden çıkan sonuçlar iki farklı açıdan değerlendirilir.

- a. Anketlerin sonuçları kalitenin sağlanıp sağlanmadığını değerlendirmek için kullanılır.
  - i. Eleştirilen noktalar varsa SEBEDER tarafından not edilir. Bu noktalar gerektiği ölçüde kılavuzu geliştirmek için de kullanılabilir.
  - ii. Beğenilen uygulamalar varsa SEBEDER tarafından not edilir. Bu noktalar gerektiği ölçüde ve bağlamda proje kılavuzunu ve uygulamayı geliştirmek için kullanılır.
- b. Anketlerden elde edilen bilgiler SEBEDER'de engelsiz erişim alıcı profili arşivi oluşturmak için matbu bir sisteme işlenir.

EK 1:

PROJE

KILAVUZU

1. ÇALIŞMA EKİBİ OLUŞUMU

Çalışma ekibi çekimi gerçekleştiren işaret diline hâkim uzmanlar ekibini tanımlamak için kullanılır. Çalışma ekibi asgari olarak aşağıda vasıfları sıralanan birer ekip üyesinden oluşur:

- Sağır – işaret dili editörü
- Sağır – işaret dili anlatıcı
- İşaret dili çevirmeni - danışman
- Sağır – işaret dili kullanan alıcı
- Teknik eleman- çekim ve montaj süresince ekibe eşlik edecek uzman

2. ÇALIŞMA EKİBİNİN VASIFLARI

Eleman	Aranacak vasıflar
Editör	<ul style="list-style-type: none"> • Sağır çocuklarla çalışma (eğitim, oyun, etkileşim, dernek faaliyetleri vb.) yapmış olan • İşiten ve Sağır çocukların çağdaş yazın eserlerine eşerişiminin önemi hakkında çalışması/deneyimi/gözlemleri olan • Çocuklara yönelik eserlerde kullanılan Türkçe yazı diline ve hedeflediği alıcıda yaratması istenilen etkiye hâkim olan • Sağır kültüründe 'hikâye' ve benzeri kurgusal anlatım geleneklerine hâkim olan • İşaret dili ana dili olan • Ekip çalışmasına yatkın olan

	<ul style="list-style-type: none"> • Çevirmenlik (metnin yaratımı) ile editörlük (yaratılan metnin anlaşılabilirlik ve kalite açısından denetimi) sürecinin farklılıklarını bilen ve bu konuda birikim sahibi olan <p>BİR UZMAN SEÇİLMELİDİR.</p>
Anlatıcı	<ul style="list-style-type: none"> • İşaret dili ana dili olan Sağır çevirmen • Sağır çocuklarla çalışma (eğitim, oyun, etkileşim, dernek faaliyetleri vb.) yapmış olan • Sağır çocuk alıcılara yönelik çalışmalarda çocuk alıcının sempati duyabileceği sıcak ve samimi bir işaret dili kullanımı sergileyen (katı, didaktik, ciddi, kesik kesik ve benzeri dil kullanımı özellikler sergilemeyen) • Yaygın ve/ya standart (ölçünlü) işaret dili anlatımına vakıf olan ve alıcı çocuğun alımlama becerileri doğrultusunda söz haznesini kullanılabilen • Mimik ve jestleri çocuk alıcıya göre (yeri geldiğinde uygun duygu ve ifade yüküyle) kullanabilen ve genel hatlarıyla bunu işaret dilinin diğer unsurlarıyla (el dışı işaretlerle ve el işaretleriyle) birlikte belirgin bir şekilde sergileyebilen • (Mümkün olduğu her durumda) çocuk alıcıya yönelik işaret dili kullanımı ile ilgili eğitim almış olan. Söz konusu eğitimlerde bu tür çalışmalarda merkezi öneme sahip olan<ul style="list-style-type: none"> - ekranda çizime göre konumlandırma ve çizimi anlatının bir parçası hâline getirebilme becerisi olan, - hikâyeyi zihninde görselleştirme ve durağan görsele (çizimlere ek olarak) hareketli bir hikâye sunma becerisi olan,

	<ul style="list-style-type: none"> - özne olan karakterleri farklılaştırarak (anne, çocuk, annene ve benzeri) doğal beden hareketlerini taklit edebilme (öykünme) becerisi olan, - hayvan ve insan karakterlerin özelliklerine uygun (örneğin aksi kedi, şımarık çocuk vb.) beden duruşları ve hareketlerini taklit edebilme (öykünme) becerisi olan • İşaret dili çevirisinde uygulanması gereken kıyafet esaslarını kabul etmiş olan: <ul style="list-style-type: none"> - üst bedeni kaplayan kıyafetlerin (siyah tercih olmak üzere) koyu renkte olması, - Üstte belirtilen kıyafet renginin çizimlerdeki renklerle karşıtlık oluşturması, - yüzük veya benzeri büyük ve göz alıcı takı takılmaması, - yüzde dikkat çekici veya dikkat dağıtan süs veya makyaj olmaması, - yüz mimiklerinin, göz, kaş ve dudak hareketlerinin görülmesini engelleyen herhangi bir unsur olmaması. • Sağır kültüründe 'hikâye' ve benzeri kurgusal anlatım geleneklerine hâkim olan • Ekip çalışmasına yatkın olan • Çevirmenlik (kaynak bir metnin yeniden yaratımı) ile anlatıcılık (metnin yaratımı, alıcıya uygun uyarlaması) sürecinin farkını bilen ve bu konuda birikim sahibi olan <p>BİR UZMAN SEÇİLMELİDİR.</p>
Danışman	<ul style="list-style-type: none"> • İşaret dili ve Türkçe konuşma dili ana dili olan (çift dilli, çift kültürlü)

	<ul style="list-style-type: none"> • İşaret dili çevirmenliği deneyimi olan • Farklı kaynak metinlerde görsel-işitsel işaret dili çevirmenliği deneyimi olan • Görsel ve dilsel düzgüleri bütünleşik ve ayrışık olarak inceleyebilen • Yaygın ve/ya standart (ölçünlü) işaret dili anlatımına vakıf olan • Sağır çocuklarla çalışma (eğitim, oyun, etkileşim, dernek faaliyetleri vb.) yapmış olan • Ekip çalışmasına yatkın olan • Çevirmenlik (kaynak bir metnin yeniden yaratımı), anlatıcılık (metnin yaratımı, alıcıya uygun uyarlaması) ve editörlük (yaratılan metnin anlaşılabilirlik ve kalite açısından denetimi) sürecinin farkını bilen ve bu konuda birikim sahibi olan • Yazılı kayıt tutma, işaret dilinde anlatılanları (çekim hem de editör ve anlatıcı katkısı ve benzeri) ölçünlü Türkçe yazıya aktarabilen <p>BİR UZMAN SEÇİLMELİDİR.</p>
Alıcı	<ul style="list-style-type: none"> • Çekimleri izleme sabrı olan (veya çekilen video üzerinden dönüt sağlayabilen) • Çekimlerde anlamadığı bir anlatı olduğu durumda anlamadığını ifade edebilecek özgüvene sahip olan • Ana dili ölçünlü işaret dili olan • Hikâye dinlemeye meraklı olan • Hikâye kurgusu ile empati kurabilen hikâye ile özdeşleşebilecek birikime (yaş ve benzeri) sahip olan <p>BİR BİREY SEÇİLMELİDİR.</p>

Teknik Eleman	<ul style="list-style-type: none"> • Kamera ile çekim konusunda deneyimi olan • Işıklandırma bilgisi olan • Görsel metinlere işaret dili eklentisi koyma deneyimi olan • Görsel tasarım becerileri olan • Proje sürecinde gerekli olacak altyapıya, donanıma ve yazılıma hâkim olan ve bu konuda yönlendirme yapabilecek birikimi olan • Ekip çalışması yapma deneyimi olan <p>BİR UZMAN SEÇİLMELİDİR.</p>
------------------	---

3. ÇALIŞMA ORTAMI OLUŞUMU

- 1) Çekime uygun bir stüdyo (ortam) tespit edilir.
- 2) Green box uygulamasını olanaklı kılmak için işaret dili anlatıcısının fonuna yeşil perde serilir.
- 3) Işıklandırma yeşil perde üzerinde gölge oluşmasını önleyecek biçimde ve dolayısıyla montajda sıkıntı yaratmayacak şekilde tasarlanır.
- 4) Çekim kamerası bulundurulur.
- 5) Çekimlerin aktarılabilmesi için, kaynak metnin (çizimlerin) PDF formatında takip edilebileceği büyüklükte ekranı olan bir bilgisayar bulundurulur.

2. TEKNİK ve DİĞER KONULARDA ÖNERİLER VE/YA VERİLMESİ GEREKEN KARARLAR

- a) İşaret dili anlatıcısı çekimler boyunca ayakta durur. Bunun birkaç nedeni vardır:
  - a. Beden hareketlerinin daha rahat olması
  - b. Anlatıcının bedeninin her noktasını anlatıda kullanmasına izin vermesi
- b) Çekimlerde iki farklı 'anlatıcı' kullanımı yaklaşımı benimsenebilir.

- a. Anlatıcı merkezi konumda olup arkasındaki görsel değiştirilebilir. Böyle bir seçim yapıldığı takdirde montajlama aşamasında 'anlatıcının' ekrandaki sürekliliği ve kopuk bir görüntü veya atlama izleniminin yaratılmaması önemlidir.
- b. Çizimler merkezi konumda olabilir. Her sayfada anlatıcı (aynı ve/ya farklı ekran konumlarında) görünüp sonunda yok olabilir ve diğer sayfada tekrar belirebilir. Bu seçenekte çekimlerde her sayfa kendi içinde anlatılır. Anlatıcı her bir kısmı çalışıp anlatacağı için hata yapma olasılığı daha az olacaktır ve (çaba modeli uyarınca) kısa dönem hafızada depolaması gereken bilgi daha az olacağı için performansa daha fazla odaklanabilecektir.

c) Anlatıcının ekranda konumlandırılması:

- a. Anlatıcı çizimlerdeki öğelerle etkileşimli olarak çeviri yapacaksa/anlatı sunacaksa, ekran konumlandırmasında duruşunun ve işaret dili kullanım alanının belirlenmesi gerekir.
- b. Anlatıcı 'duru bir anlatı' yöntemi kullanacaksa (yani, oyunculuk becerileri sergilemeyecekse, çizimlerle etkileşime girmeyecekse ve benzeri), ekranda, yüzü ve bedeninin tek boyutlu olarak çekiminin yapılmasına uygun konumlanmalıdır.

d) Kitaplardaki yazıların (metnin) kullanılıp kullanılmamasına ilişkin olarak:

- a. Kitaptaki yazıların aynıyla bırakılması bir seçenektir. Bu uygulamada birkaç teknik ve diğer sorunla karşılaşıldığı gibi olumlu yönleri de bulunmaktadır:
  - i. Olumsuz- anlatıcının ekranda kaplayacağı alanın daha da kısıtlanması;
  - ii. Olumsuz- yazıya da odaklanabilecek alıcının anlatıcıya odaklanmaması ve ikisini birlikte takip etmekte zorluk çekmesi;
  - iii. Olumsuz- biri işaret dili diğeri Türkçe yazı dili olan iki farklı dilin yüklendiği sürümde alıcı çocuğun iki dili de alımının ve iki dil arasında örtüşüm olmadığı durumlarda bunu bilişsel boyutta çözümlemesinin beklenmesi.

- iv. Olumlu- söz konusu ürün çocuğun okuma alışkanlığını geliştirmeye yönelik olarak 'kitap formatına' daha yakın olacaktır;
  - v. Olumlu- işaret dili ve yazı dili arasında karşılaştırma yapma ve farklılık ve örtüşümlerin anlaşılmasını kolaylaştıracaktır;
  - vi. Olumlu- iki ayrı anlatı geleneği aynı anda alıcıya sunulmuş olacaktır.
- b. Kitaptaki yazıların çıkarılması ve bunları ikame edecek bir altyazının eklenmesi de bir seçenektir. Bu uygulamada:
- i. Olumlu- işaret dilindeki anlatıya uygun bir altyazı kullanılabilir ve metin alıcıya yakınlaştırabilir;
  - ii. Olumlu- alıcıya erişim sağlanabilir;
  - iii. Olumlu- okuma alışkanlığının gelişmesine katkı sağlanabilir.
  - iv. Olumsuz- çocuk alıcıyı yoracak çok fazla girdi olabilir;
  - v. Olumsuz- kaynak metindeki anlatıdan sapmalar (kaynak metindeki yazıların aktarımından) çok daha belirgin hâle gelebilir.
- c. Kitaptaki yazıların çıkarılması ise üçüncü bir seçenektir. Bu yaklaşımla:
- i. Olumsuz/Olumlu- sadece işaret dili ile erişim sağlandığı için tek bir profildeki alıcı kitleye hitap edilir;
  - ii. Olumsuz/Olumlu- destekleyen ek bir dilsel girdi olmadığı için metnin çok özenle alıcıya uygun olarak hazırlanması gerekir;
  - iii. Olumlu- çok girdi olmadığı için videodaki anlatı kolay takip edilebilir;
  - iv. Olumlu- çocuk alıcının empati kurabileceği (kendine özgü tasarlanmış) bir ürün sunulmuş olur.

e) Çizimlere ilişkin olarak:

- a. Eğer çizer ve yazar onayı alınabilirse, çizimler tüm paydaşlarla birlikte çekime uygun hâde yeniden yapılabilir. Bu gerek çizimlerin gerekse metin bölümlenmesinin yeniden yapılmasını gerektirir. Maliyetli bir uygulama olmasına rağmen kaliteli ürün elde edilebilir.

- b. İkinci bir seçenek, eğer çizer ve yazar onayı alınabilirse, çizimler tüm paydaşlarla birlikte çekime uygun hâlde yeniden oluşturulabilir ve hatta çizimlere hareketlilik unsuru eklenebilir (animasyon ve benzeri uygulamalar). Bu gerek çizimlerin gerekse metin bölümlenmesinin yeniden yapılmasını gerektirir. Maliyetli bir uygulama olmasına rağmen kaliteli ürün elde edilebilir.

Örneği için bkz: <https://www.youtube.com/watch?v=YIKPIRpTyqg>

Kinderbücher in Gebärdensprache - "Ich auch!"

- c. Anlatıcı ve ekibin baştan belirleyeceği çeviri yaklaşımına göre:

- i. Eğer ekranda 'açılan kitap sayfası modeli' (genelde iki sayfa bir arada) benimsenecekse ve anlatıcı bu iki sayfanın ortasında konumlandırılacak ve iki sayfanın anlatısını bütünlük olarak verecekse, belli bir konumlandırma yaklaşımının benimsenmesi gerekir. Örneğin, anlatıcı sağdaki sayfayı anlatırken (sağdaki sayfada geçen çizimlere ilişkin bir konuya değinirken) bedenini sağa doğru konumlandırılmalıdır; soldaki sayfaya geçtiğinde (söz konusu sayfada yer alan bir görsele ilişkin bir anlatı sunuyorsa) bedenini sola doğru konumlandırılmalıdır.

Bu yaklaşımın artıları: Sağır çocuğun 'kitap formatında' alıma aşına kılınması; kaynak çizimlerde oynama yapılması (montaj, kesme vb.) gereksinimi duyulmaması; iki sayfa arasına konumlandırılan anlatıcının ekran kaplama yerinin belirgin olması ve genelde çizerlerin bilgiyi sığlaştırdıkları düşünölen bir alanda (sayfa birleşim yerleri ve benzeri) anlatıcının yer almasıdır.

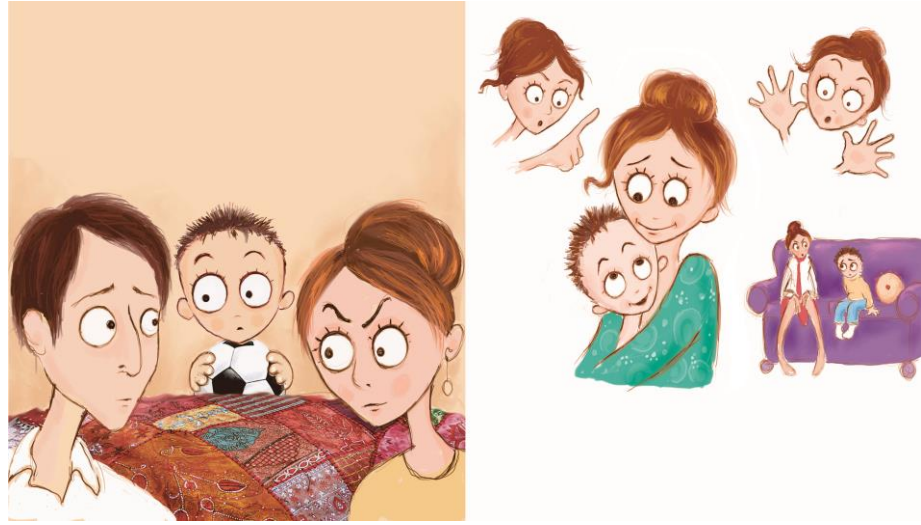
Ancak, bu uygulamanın eksileri de bulunmaktadır: Ekranda, alıcı da dâhil olmak üzere, çok fazla odaklanılması gereken görsel unsur olması; (tek bir sayfaya ve dolayısıyla o sayfadaki görsele odaklanarak okuyan bireyden farklı olarak) işaret dili alıcısı için ekran görselinin 'bir bütün' olarak görölmesi ve algılanması.

- ii. Ekranda sayfalar ve bütönlöklö çizimler tek bir görsel olarak verilecekse, çizimlerin ve çizimlerden edinilecek bilgilerin sığlaştığı yerlerde anlatıcının ekran içi konumlandırması yapılmalıdır. Ayrıca, montaj ekibinin sayfaları bölmesi gerekir. Bu kimi zaman iç içe geçmiş çizimlerde bazı çizimlerin kesilmesine neden olabilir. Bakınız aşğıdaki örnekte iki sayfanın birleşme yerindeki ayrıntılar.

d. Çizimler kaynak eserde (basılı eserde) kullanıldığı biçimde uyarlanarak kullanılabilir.

- i. Tek bir görselde yer alan ve montaj ekibi tarafından sayfa ayrımının kolay yapılabileceği (renk geçişi, çizimler vb.) sayfalar. Bu tür sayfalarda montajda kesim sorunu yaşanmayacaktır.

- ii. Kimi durumda çizimler iki sayfayı kaplayabilir. Böyle bir durumda bu 'sayfaların' anlatısında fondaki görüntü değişmeyeceği için anlatıcının görüntüyü canlandırmak için ek çaba göstermesi beklenebilir (örneğin, daha hareketli bir anlatı ve benzeri.)

- YUKARIDA AYRINTILARI İLE BELİRTİLEN FARKLI UYGULAMALARIN PROJENİN AMACI VE HEDEFİ, BÜTÇESİ VE EKİBİN OLANAKLARI ÇERÇEVESİNDE BELİRLENMESİ GEREKİR.

3. OLASI ÖRNEKLERİN VE ÇALIŞMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ:

Sağır çocuk alıcıya yönelik benzer proje ve çalışmaların örneklerine internet ortamında ve/ya başka kaynaklarda ulaşılabilmektedir. Proje ekibinin ilk olarak yukarıda sayılan olasılıklar ve bulabileceği örneklerden çıkarımla ortaya koyabileceği diğer olasılıkları değerlendirmesi ve proje tasarımını yaparken tüm bu bilgileri edinmiş ve içselleştirmiş olarak proje döngüsü, ekibi, süreci ve benzerini tasarlaması önemlidir.

Örneğin bkz: <https://www.dgs-kids.de/>

<https://www.dgs-kids.de/kindergeschichte>

Örneğin bkz: <https://www.youtube.com/watch?v=YIKPIRpTyqq>

Kinderbücher in Gebärdensprache - "Ich auch!"

4. ÇEVİRİ YAKLAŞIMLARININ DÖKÜMÜNÜN ÇALIŞMASI

Bölüm boyunca söz konusu türde eserlerde benimsenebilecek çeviri yaklaşımlarının dökümleri verilmiştir. Bu bölüm boyunca sözü edilen başlıklar söz konusu türdeki eserlerdeki tüm çeviri sorun , sorunsal veya çevirmen seçimlerini kapsamamaktadır. Tüm altbaşlıklar altında verilen anlatılarda olası çeviri yaklaşımlarından söz edilmiştir ancak çevirinin uygulamasına ilişkin bir şablon sunma amacı güdülmemiştir. Amaç, benzer projelerdeki olası çeviri yaklaşımlarını betimlemek, ileride oluşturulabilecek örneklere ilişkin önerilerde bulunmak, değişik çeviri seçimlerinden kaynaklanabilecek olumlu ve olumsuz etkileri öngörmek, çeviri süreci hakkında biçinlenmeyi sağlamak ve benzeri olarak özetlenebilir.

6.1 KARAKTER ADLARI-İŞARET ADLARININ OLUŞTURULMASI

Kitabın ana kahramanı (veya kahramanlarına) işaret dili adı verilmesi ve adlarının her geçtiği bağlamda parmak ABC'si ile kodlanmaması önemlidir. Bu uygulama Sağır alıcının hikâye ile özdeşleşmesine ve kendi doğal dilindeki anlatı yapısını görmesine neden olacaktır.

Ayrıca, hikâyedeki anlatının yoğun parmak ABC'si kullanımı ile hantallaşmamasını ve yavaşlamamasını sağlayacaktır.

Buna ek olarak, Sağır kültürü temsil eden bir sembol olan 'işaret adının' alıcı profiline uygun bir anlatının ilk adımı olarak grlmesi gerekir.

- Ana karakterin merkezi olduğu eserlerde diğer karakterler ana karakterle ilişkileri ile 'adlandırılabilirler' (rneğin, Selim'in annesi, Selim'in babası)
- Ana karaktere ek olarak önemli sayılabilecek yan karakterlere (ana karakterin yanında yer alan en yakın arkadaşı ve benzeri) de işaret adı (rneğin, Kıvrır Saç- *Selim'in Maceraları Aynı Dili Konuşmak*) verilebilir.
- Karakterlere işaret verilip verilmeyeceği kararı birkaç konuyla bağlantılıdır:
  - Söz konusu kişinin hikâyede geçiş sıklığı
  - Söz konusu kişinin hikâye içindeki nemi
  - Söz konusu kişiye hitap edilen (zne olarak geçtiği) yer sayısı
  - Karakterin Sağır alıcının sempatik bulacağı veya belirginleşen bir özelliğinin olup olmadığı (rneğin, kıvrır saçlı kız, büyük burunlu oğlan ve benzeri).
  - İşaret adının daha çok kişinin fiziksel özelliklerinden yola çıkararak 'takıldığı' düşünülürse, 'jenerik' karakterlere (belirgin ve ayırt edici özelliği olmayan karakterlere) işaret adı bulmak ise bir sorun olarak anlatıcının karşısına çıkacaktır.
  - İşaret adı verilirken önemli olan bir başka konu ise izirin karakteri hikâye boyunca aynıyla çizmesidir. Yani işaret adını belirleyen karakteristik/fiziksel özelliğinin hiç değişmemesidir. Örneğin Selim karakterine Dik Sa işaret adı verildiyse tüm çizimlerde saçları dikili olarak resmedilmiş olmalıdır. (Not: Söz konusu çalışmada: kitabın kahramanı Selim'in en belirgin özelliği görsel olarak saçlarının dik dik olması nedeni ile Sağır kültüre uygun olarak 'dik dik saçlı' olarak işaret adı verildi.)

6.2 KİTAP BAŞLIKLARININ İŞARET DİLİNDE BELİRLENMESİ

Kitap adlarının Sağır alıcının ilgisini çekecek türden olmasına dikkat edilmesi gerekir. Belli nedenlerden dolayı başlıklar kimi zaman içerik kimi zaman da dile uygunluk açısından değiştirilir. Örneğin, dikkat edilmesi gereken bazı konular aşağıdaki gibidir:

- Başlıkta soyut kavramların somut kavramlarla ikame edilmesi gerekebilir: Örneğin, 'Salata Yapan Çocuk' yerine 'Selim SALATA HAZIRLAMAK'
- Başlıkta 'tekrar' olmaması önemlidir. Örneğin, 'Ali: Yıldızları Yakalayan Çocuk' yerine 'Ali YILDIZLARI YAKALAMAK'.
- Başlıkta Sağır alıcının bilmeyebileceği düşünüldüğü kavramların 'üst tür betimlemesi' ile açıklanması. Örneğin, 'Papatya Dostum Benim" yerine 'BENİM DOST PAPATYA ÇİÇEK'.
- Başlıkta geçen bir kavramın Sağır kültürde karşılığı olmadığı ve Sağır alıcı için kitabın içeriğiyle 'bire bir bağlantısı' olmadığı düşünüldüğü durumlarda başlığın uyarlanması gerekebilir. Örneğin, 'Aynı Dili Konuşmak' yerine 'İNSANLAR VE HAYVANLAR İLETİŞİM KURMAK'.

NOT: BU BAĞLAMDA TEK BİR YAKLAŞIM BENİMSENMESE DE, KİTAP BAŞLIĞININ ALICININ İLGİSİNİ ÇEKMESİ, ANLAŞILIR OLMASI, KİTAP İÇERİĞİ AÇISINDAN BİLGİLENDİRİCİ OLMASI, ASIL BAŞLIKLARLA ÖRTÜŞMESİNİN ÖNEMLİ OLDUĞU SÖYLENEBİLİR.

6.3.ÇEVİRİNİN/ANLATININ ALICI KİTLESİNİ TANIMAK

Hedeflenen alıcı kitlenin belirlenmesi önemlidir. Çeviri yaklaşımları ve kullanılacak stratejiler hedeflenen alıcıya uygun olmalıdır. Bu konu aşağıda iletildiği biçimde açıklanabilir:

- Kaynak kitapların alıcı kitlesi ile oluşturulan kaynakların alıcı kitlesi kültürel birikim ve ana dil olarak benimsedikleri dil açısından birbirlerinden farklıdır. Ortak paydaları ise çocuk olmalarıdır. Çocuk olarak fiziksel gelişimleri ve dolayısıyla dünyayla etkileşimleri koşut ilerlese de, başka konularda koşut ilerleme göstermeleri beklenemeyebilir.

- İşiten çocuk çevresindeki işiten dünya ile etkileşim şekli nedeniyle dış girdi açısından daha fazla 'zenginliğe' tanık olabilecekken ve daha fazla sayıda ortamda kaynaşabilecekken, Sağır çocuğun dış dünya ile etkileşimi ailesinin tutumuna ve (eğer kendileri de Sağır kültürün üyeleriye) kendi etkileşimlerine bağlı olarak değişiklik gösterecektir. Dolayısıyla, iki alıcının 'dünya bilgilerinin' aynı olacağı varsayılmaz.
- Aynı şekilde, bilişsel gelişimlerini etkileyecek dil edinimleri de benzer olmayacaktır.
- Tüm bu düşüncelere ek olarak, söz konusu pilot proje gibi çalışmalarda ikame edilen düzgünün de önemini vurgulamakta fayda vardır. İkame edilen düzgü yazılı dildir. İşiten çocuk yazı dilini ilkökul çağında öğrenir; zamanla gelişim sağlar ve kendi başına okuma alışkanlığı edinir. Kaynak eserler bu alışkanlığı edinmiş çocuğa yönelik olarak tasarlanmıştır. Ancak, pilot projede ve benzer çalışmalarda bu düzgü 'sözlü dil' düzgüsü olarak tanımlanabilecek işaret dili ile ikame edilir. Dolayısıyla, işaret dilini kullanabilen, okul çağına gelmemiş çocukların da bu kaynaklara erişim sağlayacakları düşünülebilir.
- Pilot çalışmadaki eserler 5 yaştan itibaren Sağır çocuğun erişimine uygun olarak tasarlanmıştır. (Bir parantez açarak sürece eşlik eden Sağır alıcının bu yaş grubundan seçilmesine özen gösterildiğini vurgulamakta fayda vardır).
- Öte yandan, her Sağır çocuğun bireysel işaret dili haznesi bilinemez ve işaret dilini evde öğrenenler ailelerinin birikimleri, okulda öğrenenler eğitim sistemindeki akran etkileşimi ile kısıtlı olduklarından, bir seviye tespiti yapmanın doğru olduğu da söylenemez.
- Bu projede yer alan türden eserleri ve örnekleri (okullarda ve derneklerde) çocukların izlemesi ve onlardan alınacak geri dönüşlerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Youtube paylaşımında gelecek yorum ve geri dönüşleri değerlendirmek gerekir.

6.4. İŞARET DİLİYLE ANLATIMA UYGUN ESERLERİN SEÇİMİ

- VOD projelerinde işaret dili ile anlatım için seçilecek eserlerin söz konusu çeviri türünde 'ifade edilebilir' olmasına dikkat edilmesi gerekir.
- Örneğin, bu pilot proje kapsamında ele alınan üç kitap da Sağır çocuklar için uygundur. Bunun nedeniyse, kitaplarda günlük yaşantılardan, basit diyaloglardan, gerçek olmasa da çok soyut olmayan somut kavramlardan ve hayal gücünü de yansıtan anlatımlardan söz edilmesidir. Bu tür eserlerde anlatıda (işaret diline aktarımda) alışılmış çeviri sorunlarının dışında anlatı sorunları yaşanmayacaktır. Kaynak metinler, doğal bir anlatıyla, kaynak metinden tamamen kopmadan işaret dilinde anlatılabilir.
- Örneğin, Selim'in Maceraları 4- *Sana Ne Diyeyim* eserinin işaret dili ile anlatısı oldukça zor olacağı gibi genç alıcılar için anlamlı olmayabilecektir. Eserde Türkçede sıklıkla kullanılan deyişler üzerinden kelime oyunları yapılmış ve kitap bu tür dil kullanımlarını çocuk okurlara sunmayı hedeflemiştir. Sağır kültürde karşılığı olmayan deyişlerle bunların esprili çizimlerin birleşiminden oluşan eser, Sağır kültürüne ancak tamamen uyarlanarak ve yeniden çizilerek iletilebilir.

6.5. TAVSİYE EDİLEN ÇEVİRİ/ANLATI STRATEJİLERİ VE ÖRNEKLER

Anlatıda dikkat edilmesi gereken kalite standartları olacağını vurgulamak gerekir. Bu kalite standartları:

- işaret dili ile çeviriye özgü,
- TİD'de anlatıya özgü;
- çevirmen/anlatıcı seçimlerine özgü;
- ve benzeri daha birçok unsura özgü olarak değişebilir.

AŞAĞIDA SÖZ KONUSU PİLOT PROJE KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALARDAN ELDE EDİLEN BULGU VE TAVSİYELER LİSTELENMİŞTİR. DAHA FAZLA AYRINTI, ÖNERİ VE ÖRNEK İÇİN EK 2'DE VERİLEN ÇALIŞMA NOTLARINA BAKILMASI TAVSİYE EDİLİR.

SAĞIR KÜLTÜRÜ VE İŞİTEN KÜLTÜR ARASINDA FARKLILIKLAR-KÜLTÜREL YANSIMALAR VE ÖGELER

Her diller arası çeviri veya aktarımda çevirmeni veya anlatanı zorlayan ögeler olarak karşımıza çıkan kültürel ögeler, Türkçe yazı dili ve TİD arasındaki geçişlerde farklı boyutlarda da ortaya çıkar. Bu bölüm altında, özdeşleşme, işiten çocuğun kültürü, dış dünya ile etkileşim, çocuk şarkıları kültürü konularına açıklık getirilmiştir. Bunlar benzer eserlerde çevirmenin karşısına çıkabilecek bazı zorluklara örnektir ve ancak belli çeviri yaklaşımlarına ilişkin öneriler sunulmaktadır.

Özdeşleşme: İlk olarak, çoğu eserde ana kahraman karakter çocuk veya hayvan işiten toplumun bir üyesidir. Bu, Sağır çocuk alıcının söz konusu karakterlerle özdeşleşmesini engellemese de, yine de, kendi dilinde aktarılan bir hikâyedeki kahramanın kendisinden fizyolojik olarak 'farklı' olduğunun bilincinde olacaktır. Bu durum, üzerinde düşünülmesi gereken bir unsurdur. Hikâye baştan sona Sağır kültüre uyarlanırsa aslında kahramanın da Sağır bir çocuk olması düşünülebilir. Böyle bir seçenekte çocuk alıcı, karakterle daha fazla empati kurabilir. Öte yandan çevresindeki işiten çocukların dünyasına dair bir paylaşım da Sağır çocuk için ayrı bir deneyim olabilecektir. Bu boyutta bir kararın, projenin amacı, hedefi ve paydaşların istekleri doğrultusunda verilmesi doğru olacaktır.

İşiten Çocuğun Kültürü: Sağır olmayan bir yazar tarafından yazılan her kitap (bilinçli olarak aksi yapılmadığı sürece) kendisinin de üyesi olduğu işiten kültürün izlerini ve öğelerini taşıyacaktır. Yazarlar bilindik çocuk kültürü, yaygın çocuk dünyası hakkında yazarken aslında kendi deneyimlerinden de faydalandıkları için çocukluk olgusunu kendi üzerlerinden tasarlayacaklardır. Dolayısıyla, yazar 'işiten çocuğun' gerçekliğine yer verecektir. En basit örneğiyle, *Selim'in Maceralarında* tuvaleti işgal eden Selim'e ablasının 'Hadi Selim! İçine mi düştün Selim? Sesin çıksın Selim?' diye seslenmesi verilebilir. Kapalı kapının arkasında 'kardeşinin ses vermesi' için ona 'seslenmesi' işiten çocuğun dünyasının bir gerçeğini yansıtır. Örneğin, aynı durumda iki Sağır kardeş söz konusu olsa, dışarıda bekleyen kişi tuvalettekini ışığı yakıp söndürerek uyarmayı seçebilecektir.

Dış Dünya İle Etkileşim: Yine alıcı profilleri bağlamında ele alınması gereken bir konu da çocuğun dış dünya (kendisi dışındaki çevre) ile etkileşim şekli olacaktır. Örneğin, *Selim'in Maceraları*'nda bir anlatıda Selim uyurken uyanan anneannesini

duyar. Yatağından sesleri takip ederek onun kahvaltı hazırladığını, pencerenin yanına geçtiğini, komşularla konuştuğunu ve benzerini takip eder. Ama kendisi kalkmak istemediği için yorganı kafasına çekip (dış sesi boğuklaştırıp/kısıp) uyumaya devam etmek ister. Aynı durumda, projenin alıcıları için 'sesi kısma' gibi bir sorun söz konusu olmayacaktır. Ayrıca, başkasının mutfaktaki hareketlerini (bire bir görmedikleri durumda) gölgelerini takip ederek ya da mutfaktan yükselen kokulardan (örneğin, taze poğaçanın kokusu) takip edebileceklerdir. Sağır çocuk işiten çocuğun dış dünya ile ses aracılığıyla da etkileşimde olduğunun bilincinde olduğundan sesteki hareketi takip etmeyi anlayabilir. Ancak, yorganı kafasına çekme eyleminin açıklanması gerekebilecektir. Bu bağlamda görsellerin de etkisi olacaktır. Eğer görselde karakter yorganı başının üstüne çekmiş bir şekilde resmedildiyse o zaman bu ögenin açıklanması (SES VAR. YORGAN ÇEKMEK. SES DUYMAMAK) yapılabilir. Eğer çizimler kısıtlayıcı değilse örneğin, 'sıcak yorganın altına girip uyumaya devam etmeye çalışmak' olarak da ifade edilebilir. Tüm öğelerin burada sözü edilen bakış açısıyla ele alınarak tartılması ve değerlendirme yapıldıktan sonra da eserde tutarlı bir aktarım stratejisi belirlenmesi en doğru yaklaşım olabilecektir.

Aynı kültürel farklılık (dış dünya ve cisimlerle etkileşim farkı) çalar saat kullanımında da görülebilir. Örneğin, 'O saat yok mu o saat, cırtlak sesli, felaket habercisi saat? İşte o çalmaya başlayınca...' cümleleri işiten çocuğun dış dünya ile etkileşimini betimler. Oysa bu Sağır çocuk için 'titreşen saat' veya 'ışığı yanıp sönen saat' olabilecektir. Bu gibi unsurların ne şekilde aktarılacağı ise çizimlerde resmedilenlerin ve resmediliş şekillerinden kaynaklanacak kısıtlara, ekibin proje başlangıcında belirleyeceği amaca ve diğer unsurlara bağlı olarak değişebilecektir.

Çocuk Şarkıları Kültürü: Bu bağlamda en klasik örnek Türk toplumunda bilindik olan çocuk şarkılarından verilebilir. *Selim'in Maceraları* serisinde Selim annesinden söz ederken şu cümleleri sarf eder: "Annem, bayan Leyla Can. Anneciğim benim benim, benim benim. Seni ben, ben ne çok severim!". İşiten çocuk bu satırlarda 'Öğretmenim, benim benim' şarkısını tanıyacaktır/hatırlayacaktır. Projenin alıcıları olan çocuklar içinse bu şarkıya göndermenin bir anlamı olmayabilecektir. Dolayısıyla anlatıda şarkının kullanılmasının arkasında yatan amacın (çocuğun annesine duyduğu sevgi) duygusunun yansıtılması ve şarkıya göndermenin çıkartılması düşünülebilecek seçenekler arasındadır.

Şarkıya 'şarkı' olarak gönderme yapıldığı durumlar da olabilecektir. Örneğin, *Selim'in Maceraları*'nda 'Çantalar elimizde uzun ip belimizde, biz gideriz okula hey okula! Yok öyle değildi bu şarkı. Olsun böyle de güzel oldu.' cümlelerinin geçtiği bir bölüm bulunmaktadır. Burada bilindik bir şarkıya gönderme yapıldığı gibi bir şarkı söylenmekte, ayrıca şarkı söylendiği de açıkça belirtilmektedir. Bu gibi örneklerde bu kısımların atlanması söz konusu olabilir. Ancak, bir başka seçenek de Sağır çocuğun işiten dünyada coşkunun bir ifadesi olarak bildiği şarkı unsurunu korumak, ancak çocuğun anlayabileceği bir güfte 'bestelemek' olabilir. Örnek olarak verilen şarkıda uyak yapılması için kullanılan 'uzun ip belimizde' kısmı Sağır alıcı için (dilde sesteşlik ve uyak konusuna yabancı olacak Sağır çocuk için) anlamsız olacaktır. Şu şekilde uyarlanması ise hem şarkı ögesinin korunmasını hem de anlaşılmasını sağlayabilecektir: (şarkı söyleme edasıyla beden sallanır, işaretler uzar ve tekrarlanan bir ritim vurgulanır). OKULA GİTMEK. GİTMEK. ÇANTA SIRTTA.

ÇOCUK HİKÂYELERİ VE HAYVAN KARAKTERLER

Hayvan karakterlerin TİD'de yansıtımı konusu iki farklı başlık altında ele alınabilir. Birincisi anlatıcının hayvanların fiziksel özelliklerine öykünerek yansıtmasıdır; ikincisi ise bununla bağlantılı olarak hayvanların çıkardıkları seslerin yansıtımında kullanılacak yaklaşımlardır.

- **Öykünme:** Çocuk hikâyelerinde sıkça geçen hayvan karakterler kimi zaman oldukları gibi yansıtılırlar, kimi zaman da 'insani özelliklerle' (konuşmak ve benzeri) yansıtılırlar. Bu karakterler çocukların okuma zevkine önemli katkı sağlar. TİD'in görsel bir ifade zenginliği olması bu karakterlerin yansıtımını kolaylaştırabilmektedir. Anlatıcı bir hayvan karakterin fiziksel görüntüsüne 'öykünebildiği' her bağlamda o karakteri yansıtabilecek ek bir araca sahip olacaktır. Örneğin, bir kaplumbağanın başını kabuğuna sokup çıkarmasını, bir kedinin gerinerek dik dik bakmasını, bir köpeğin hiddetle havlamasını beden diliyle yansıtabilecek bir anlatıcı âdeta o karakterin 'kimliğine bürünerek' yansıtabilir. (Bu ögeye metin boyunca anlatıcının 'öykünme' becerisi denmiştir.) Öykünme Sağır çocuk alıcıyı esere ve karakterlere yakınlaştıracığı gibi, kimi cümlelerde öznenin kim olduğunu vurgulayacak, ya da betimlemenin çok daha ayrıntılı bir şekilde verilmesine olanak sağlayacaktır. TİD'in ve Sağır işaret dili

kullanıcılarının doğal ifade şekillerinden biri olan bu özelliğin kullanımı çocuk alıcı açısından hikâyeyi daha da ilginç kılacaktır.

- Hayvan seslerinin yansıtımı: TİD'de hayvanların çıkardığı seslerin (kükremek, miyavlamak, havlamak, vb.) benzerleriyle ifade edilmeleri mümkündür. Doğal olarak burada anlatıcı bir 'ses çıkarmayacak' daha çok dudak hareketleri ve yüz ifadesi ile bir sesin çıkarılışını simüle ederek söz konusu hayvanın 'sesini' anlatacaktır.
- Hayvan isimleri: TİD'de Türkçede sıkça kullanılan hayvan isimleri yoktur. İsimlendirme geleneği farklı olan bu dilde örneğin kediye Sarman, Boncuk gibi isimler verilmemektedir. Hikâyede bir kedinin bir adı varsa bu da aynı diğer adlar gibi 'TİD'e uygun hâlde işaret adı ile ikame edilebilir; ya da bir ikinci seçenek örneğin adı Sarman olan kedinin 'sarı kedi' olarak ifade edilmesidir. Her hâlükârda bir fiziksel özelliği ile betimlenecektir ve adlandırılacaktır.

DOĞAL DİL AKIŞI

Bir dilden bir diğerine çeviri yaparken veya bir kaynak dilde aktarılan bir hikâyeyi başka bir dil ve kültürde yansıtırken kaynak eserden sapmalar olağan olarak görülmelidir. Bu bağlamda, ekiple yazar arasındaki iletişim önemlidir. Yazar eserini çok iyi bilecektir; hangi 'bilgilerin' merkezi olduğu konusunda ekibi bilgilendirebilecektir. Ya da 'amaçladığı etkiyi' anlatabilecektir.

TİD'de amaçlanan etkinin verilmesi, bir açıdan da normal, tek düze anlatı geleneğinden uzaklaşılmasını gerektirebilir. Örneğin, bir sesli kitap oluşturulurken, çocuğa yönelik bir eser söz konusu olduğunda seslendirenin farklı bir ses tonu, vurgu ve anlatı tekniği benimsemesi gerektiği açıktır. Aynı mantıktan hareketle, Sağır çocuk alıcı için işaret diliyle anlatılan kitaplarda olağan veya gündelik işaret dili kullanımından daha abartılı hareket, jest, mimik, yüz ifadesi, el hareketi ve benzerinin kullanılması gerekir. Özellikle mutluluk, kızgınlık, heyecan, üzgünlük ve benzeri yoğun duyguların anlatısında dilin bu abartılı kullanımının önemi daha da belirginleşecektir.

Ekip ise bu bilgilerden yola çıkarak kendi dillerinde 'ayakları üzerinde duran', 'bağımsız bir metin' yaratabilecek birikime ve yaratıcılığa sahip olmalıdır. Kaynak metindeki doğal dil akışı, erek metin olan işaret dili anlatısında aynı doğallıkla

ilerlemelidir. Örneğin, aşağıda sıralananlar sürecin ayrılmaz bir parçası olarak görülmelidir:

a) Cümleler:

- i. Cümlelerin bölünmesi: (Örneğin, 'evine yakın bir tepenin üstüne çıktı- tek bir cümle yerine –'EVİNE YAKIN TEPE OLMAK. YÜRÜMEK. TEPEYE ÇIKMAK)
- ii. Cümlelerin birleştirilmesi: Cümlelerin birleştirilmesi altında iki farklı konudan söz edilmesi gerekir. Birincisi kaynakta iki cümle hâlinde verilen bir bilginin erekte tek bir 'cümle' olarak verilmesidir. İkincisi ise TİD'in yapısı ile ilgili eşsüremlilikten yararlanmaktır. Türkçede sıralı olarak verilen cümleler veya cümle içinde yapılar TİD'de eşsüremlilikle de verilebilir. Anlatıcı, TİD'de birden fazla eylemi veya durumu aynı anda ifade edebilir.
- iii. Farklılaşan anlatı gelenekleri doğrultusunda cümlelerin (sıralanışının) değiştirilmesi: Sağır kültürdeki çocuk alıcı bir eserde bir karakterin isminin tekrarlanması unsurunu anlamayabilecek veya gereksiz ve abartılı bir tekrar olarak algılayabilecektir. İşiten kültürün bir parçası olan kişiye 'adıyla seslenme' veya adını her seslenişte tekrarlama geleneği sesleniş unsurunun olmadığı bir kültürde doğal olmayan bir anlatıya dönüşecektir. Örneğin, 'Selim, çabuk çık! Okula geç kalıyorum. Hadi Selim! İçine mi düştün Selim? Sesin çıksın Selim!' - yerine - ABLAM UYANMAK. GELMEK (bağırarak – kızarak – yüz ifadesi ile verilir) KAPI VURMAK. BEN KAPI AÇMAMAK. SEBEP. EVVEL (ÖNCEDEN) ABLAM TUVALETTE OLMAK BEN KAPI VURMAK, O KAPI AÇMAMAK. BANA NE (işaret ile yüz ifadesi)' şeklinde anlatının TİD'de doğallaştırılması.
- iv. Farklılaşan anlatı ve betimleme gelenekleri doğrultusunda cümlelerde açıklama yapılması (Örneğin, 'Tam o sırada yanımda bir çift ayak belirdi. Kafamı kaldırıp baktım. Nazlı'ydı.' yerine 'UZANDIM (UZANDIĞIM TAM O SIRADA) ÇİÇEK - ÇİMLERİN ÜZERİNDE YÜRÜYEN AYAKLAR. BEN KİM DİYE BAKMAK. NAZLI ARKADAŞIM ÇIKTI.'

b) Sözcükler:

- i. Çoklu anlamı olan sözcüklerin tek bir anlamıyla TİD'de yer aldığı veya tek bir bağlamda kullanıldığı dikkate alınmalıdır. Örneğin, 'işgal etmek' Türkçede bir yeri ele geçirmek; bir işten alıkoymak, oyalamak; uğraştırmak anlamlarında

kullanılabilmektedir. Ancak TİD'de bu sözcük sadece ilk anlamında kullanılmaktadır. Dolayısıyla 'ablam banyoyu işgal etti' ifadesi aynıyla aktarılmayacaktır. Sözcüklerin yan anlamlarına dikkat etmek gerekir.

- ii. Kimi sözcük hem Türkçede hem de TİD'de bulunsa da bazı durumlarda ifade ettiği olgunun kapsamı daha dar olabilecektir. Örneğin 'fal' sözcüğü Türkçede iskambil falı, çiçek falı, kahve falı ve benzeri birçok bağlamda kullanılabilir. Ancak aynı sözcük TİD'de sadece iskambil ve kahve falları için kullanılır. Hatta el hareketi de bu fal türlerini çağrıştıracak şekilde değiştirilir (kâğıt dağıtma hareketi, kahve fincanı tutma hareketi ve benzeri). Çiçek falı ise 'seviyor sevmiyor oyunu' diye geçmektedir.
- iii. Duygu yükü ifade eden sembolleştirilebilen sözcükler: 'Çok fazla ciddiye almamak, umursamamak, iğ, aman, boş ver, tembel, be...' gibi ifadeler 'sözcük' yerine yüz ifadesi ile verilmektedir. Bu TİD'in doğal yapısına daha uygundur.
- c. İşaret dilindeki sözler ve görsel sembollerin kullanımı: Bazı işaretler, 'diş fırçalamak, saç taramak, el yüz yıkamak, kalkmak, esnemek, gerinmek' hem işaret dilinde kullanılan hem de görsel semboller olarak her iki açıdan değerlendirilebilecek işaretlerdir. Bu gibi durumlarda en doğal anlatı yöntemi TİD'in olanaklarını kullanmaktır.
- d. TİD'in jest, mimik, el, yüz hareketleri haznesini kaynak metinde amaçlanan etkiyi veya anlamı vermek için doğal dil akışı içinde kullanmak:
  - i. Bazı sözcüklerin olmadığı durumlarda: 'Tam o sırada, kimi zaman, artık, o kadar...' gibi sözcüklerin karşılığı olmayıp, işaret dilinin kendine özel zaman belirten yapısını kullanmak gerekir.
  - ii. Nidalar, bağlaçlar ve diğer yapılar: 'Ah, eh, oh' gibi nidalar; 'hadi, hadi canım' gibi yapılar, 've, ya da, ama' gibi bağlaçlar ise yüz ve el hareketleri ile veya yüz ifadesi, dudak hareketi ve geçişlerde kullanılan el hareketi ile verilirse doğal dil akışı daha iyi yakalanabilecektir.

METİN İÇİNDE GEÇEN ARGO SÖZLERE DAİR:

Argo sözcüklerin TİD’de karşılığı olsa bile Sağır çocuk alıcının kısıtlı etkileşim çevresi düşünölmeli ve bu tür ifadelerin ne anlama gelip gelmeyeceğini bilip bilmediğı, bağlamdan kolayca çıkarıp çıkaramayacağı, bu ifadelerin metin içinde farklı anlamlamalara yol açıp açmayacağı düşünölerek hareket edilmelidir. Gerektiğı bağlamlarda argo ifade veya deyişler dil kesitinden yoksun daha sade ifadelerle verilebilir. Örneğın, “Beni ektin. Küstüm, dedi” yerine ‘SENİ ÇOK BEKLEMEK. BEKLEMEK. SANA KÜSMEK (kırgın yüz ifadesi ile).’

ZAMANLAR VE TİD’DE ANLATILARI:

‘Zamanlar’ başlığı altında zaman kavramları, zaman kipleri ve zamanı belirlemek için kullanılan kavramları başlıklar altında ele alınabilir.

- Zaman kavramları: Türkçede ‘kimi zaman, bazen, ara ara’ ve benzeri kavramlar farklı bağlamlarda aynı ‘zaman kavramını’ anlatmak için kullanılabilirken, TİD’de benzer çok sayıda seçenek bulunmamaktadır. Örneğın, yukarıda listelenen tüm sözcükler tek bir işaretle ifade edilir. Bu nedenle, bir anlatıda benzer anlamları olan zaman kavramları peş peşe kullanıldıysa TİD’de çeviride sürekli aynı işaretin kullanılmaması (tekrarlanmaması) için anlatının sadeleştirilerek aktarılması gerekebilir.
- Zaman kipleri: Toplumsal gerçekliğe veya gerçeklere işaret etmek için kullanılan ‘geniş zaman’ TİD’de çocuk alıcıya yönelik anlatılarda yaygın olan bir kullanım değildir. Bu nedenle, örneğın, ‘insanın babası beden eğitimi öğretmeni olunca çok iyi oluyor,’ cümlesi ‘BABAM BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMEN. SÜPER!’ gibi bir ifadeyle aktarılabilir. Aynı düşünceden hareketle tekrarlanan faaliyetler (örneğın, ‘Her sabah en erken anneannem kalkar. Çayı o demler. Pencere kenarına oturur. Komşulara el sallar. İşe gidenlerle sohbet eder.’) ve geniş zamanda ifadeleri TİD’de şimdiki zamanla ifade edilirse çocuk alıcı tarafından alımlanması kolaylaşır. Mümkün olduğu her durumda, (anlamdan ödün verilmediğı sürece) karmaşık zaman kiplerinden kaçınılırsa, çocuk alıcının algılamasını kolaylaştıracak bir yaklaşım benimsenmiş olacaktır. Örneğın, ‘bana söylendiğine göre onu dinlendiriyormuş. Domatesleri yıkarken, maydanozları

doğrarken, günün bütün yorgunluğunu unutuyormuş...' cümlesi 'BABAM BİR GÜN BOYUNCA YORULMAK. DOMATES DOĞRAMAK RAHATLAMAK. KAFA RAHAT' olarak aktarıldığında Sağır çocuk alıcı açısından çok daha anlaşılır olacaktır.

- Zamanı betimlemek için kullanılan kavramlar: Zamanı veya gününü belli bir saatini betimlemek için kullanılan 'güneş çoktan pencereden içeri girmişti' gibi yapılarda –mişli geçmiş zaman kullanımına ek olarak 'çoktan' sözcüğü ile zaman vurgusu da yapılmaktadır. Bu tür yapılar art arda sıralanan birkaç cümle ile TİD'e aktarılabilir. Ancak, çocuk alıcı göz önünde bulundurularak ekonomik bir anlatı ile şimdiki zaman kullanımını tercih etmek yanlış olmayacaktır.

KELİME OYUNLARININ ve DEYİŞLERİN/DEYİMLERİN ANLATISI

Kelime oyunlarının ve deyiş/deyimlerin anlatısı bölümü altında birkaç çeviri sorununa ve yaklaşımına değinilmektedir: Sesteş sözcüklerle veya yapılarla ya da birkaç anlamlı sözcüklerin tekrarıyla oluşan sözcük oyunları, sözlü dile özgü olan ve yazı dilinde de yansıtılabilen nidalar/ünlemler, Türkçede yer alan ama TİD'de bulunmayan deyimler. Bu başlıklar altında ayrıntılar aşağıda verildiği gibidir:

- Sesteş sözcüklerle veya yapılarla ya da birkaç anlamlı sözcüklerin tekrarıyla oluşan sözcük oyunlarının bir dilden diğerine aktarımı oldukça zordur. Örneğin söz konusu eserde ana karakterin soyadı Can'dır. Yazar 'beni başka canlarla karıştırmayın canım' cümlesinde 'can'ı birkaç farklı anlamda kullanmıştır. Bu tür sözcük oyunlarını aktarmak için ya içerikte değişiklik yapılması gerekir (örneğin, 'canım' ifadesi TİD'de aynı anlamda kullanılmamaktadır) ya da bu tür durumlarda ilgili bölüm anlam odaklı bir çeviri yöntemiyle sözcük oyunu göz ardı edilerek çevrilebilir. Söz konusu olan sözcük oyunu, bağlamı, önemi ve alıcının algısı konusundaki düşünceler ve benzeri unsurlar dikkate alınarak anlatıcının bu konuda bir karar vermesi gerekir.
- Sözlü dile özgü olan ve yazı dilinde de yansıtılabilen nidaların/ünlemlerin TİD'de nadiren karşılıkları bulunmaktadır. Bu nedenle de eserdeki bu tür öğelerin ne amaçla kullanıldığının saptanması ve bu amaca hizmet edecek (alıcıda aynı etkiyi yaratacak) kullanımlarla, yapılarla, sözcüklerle veya işaret dilinin bir

parçası olan beden dili ve işaret dışı hareketlerle ikame edilmeleri önerilebilir. Örneğin, 'Sakın belli etmeyin ha!' ifadesinde 'ha' nidası/ünlemi aslında bir 'uyarı, dikkat çekme' ifadesidir. Anlatıda bu öge (Belli etmemek, görmemezlikten gelmek gibi bir ifadenin karşılığı işaret- başka yöne bakarak alttan al gibi) başka bir ifadenin işareti ile ikame edilmiş ve metindeki 'belli etmemeniz için sizi uyarıyorum' anlamı 'belli etmemek için .... yapın' işaretiyle karşılanmıştır.

- Türkçede yer alan her deyim TİD'de yer almayacaktır. Örneğin, Türkçede 'in cin top oynuyordu' deyimini 'hiçbir canlı varlığın bulunmadığını' anlatmak için kullanılırken, bu deyim TİD'de benzer bir karşılığı olan deyim bulunamayabilir veya çocuk alıcının bu kullanımı bileceğinden emin olunmayabilir. Anlatı zenginliği yarattığı düşünülerek metindeki deyimleri aktarmaya çalışmak ise metni alıcı açısından anlaşılabilir kılacaktır. Bu gibi durumlarda deyimlerin olmadığı, anlam odaklı anlatımlar tercih edilebilir ve bu anlatımlarla eşsüremli olarak anlatıcının öykünme becerisini kullanarak anlatıya hareketlilik eklemesi tavsiye edilebilir. Örneğin, 'Etrafıma bakındım, in cin top oynuyor' - 'ETRAFA BAKMAK. (yüz ifadesi ve baş çevirme hareketi). İNSAN YOK. (etraf) BOMBOŞ' şeklinde aktarılabilir.

LİSTELEME CÜMLELERİ veya LİSTELEME YAPILARI

İşaret diliyle anlatımda hedeflenen alıcının kaynak eserlerin alıcılarına kıyasla hikâye takip yetisinin farklılaşabileceği düşüncesinden (örneğin, işaret dili ile anlatıda hedeflenen alıcının yaş grubunun daha küçük olabilme olasılığı, dış dünya ile iletişimlerdeki birikime göre kişisel algısal becerilerinin değişkenlik göstereceği, alıcının dönüp bakabileceği yazılı bir kaynağı olmaması ve benzerinden) hareketle, kısa listelerin aktarımında sorun yaşanmasa da, hikâye kurgusu içinde ayrıntılandırılan uzun anlatılarda 'listeleme sözcüklerinin' kafa karıştırabileceği düşünülebilir.

Örneğin, *Selim'in Maceraları 1* kitabında 'Beni gerçekten sevenler de vardır. Kimler mi? Durun sayayım' dedikten sonra ana karakter Selim ilk önce babasını, babasının kendisini ne kadar sevdiğini uzun uzun anlatır, ardından da 'annemi anlatacaktım' der iki sayfa sonra. Hâlbuki, TİD'in anlatı geleneği gereği alıcı bir listeleme sözcüğü geçtiğinde bir liste sayılmasını beklemektedir. Ayrıca, çocuk alıcı bu 'listeleme ifadesini' iki sayfa boyunca aklında tutamayabilir.

Dolayısıyla bu tür ifadeler, cümleler kafa karıştıracağı için anlatıda aktarılmamaları uygun görülebilir. Ana yaklaşım çocuk alıcıyı hikâyeden koparıp 'ne olduğunu' çözümlmek için ek bir çaba göstereceği benzer yapıların kullanılmamasıdır.

T VE V HİTAPLARI- TOPLUMSAL NEZAKET ÖLÇÜTLERİ

TİD'de T (sen-samimi hitap) ve V (siz-mesafeli, saygılı hitap) formları ve genel hatlarıyla 'saygınlık' belirtmek için kullanılan unvanlar (yazılı ve sözlü işiten dile özgü unvanlar) sıklıkla kullanılmamaktadır. Özellikle işiten toplum ile henüz bütünleşme ve kaynaşma fırsatı yakalamayan çocuk alıcı açısından bu tür kullanımlar anlamsızlaşacaktır. İlerleyen yaşlarda, Sağır alıcı, yaşadığı hayatın içinde bu tür kullanımları benimseyebilse de, çocuk alıcı için 'dilinin doğal bir parçası' olarak görülmeyebilir

Bu nedenlerle de, çocuk hikâyelerinde bir saygınlık belirtmek için kullanılan unvanların aktarımı ve 'siz' (tekil kişiye hitapta) ifadesinin kullanımı 'doğal dil akışını bozabilecektir.

Örneğin, *Selim'in Maceraları* dizisinde Selim karakteri babasına Bay... olarak hitap etmekte, bir espri yapmaktadır. Bu bağlamda Türk işaret dilinde 'Bay' kelimesinin işareti ve 'baba' işareti aynı olduğunu hatırlatmakta fayda vardır. Dolayısıyla, bu espriyi ve işiten toplumun bir parçası olan kültürel öğeyi aktarmaya çalışmak tekrara neden olacak ve anlatının belki de anlamsızlaşmasına neden olabilecektir.

DOLAYLI VE DOLAYSIZ ANLATIMLAR

Doğrudan (dolaysız) anlatım (bir sözün, herhangi bir değişikliğe uğratılmadan, söylendiği gibi verilmesi, herhangi bir konuda bir kişinin görüş ve düşünceleri hiçbir değişikliğe uğratılmadan verilmesi, bu cümlenin genellikle tırnak içinde gösterilmesi) ve dolaylı anlatım (bir kişinin sözünün söylendiği biçimde değil de, bazı değişiklikler yapılarak aktarılması) konularında da anlatıcının dikkat etmesi gereken hususlar olacaktır.

TİD’de anlatılarda, konuşan (birkaç) farklı kişilerin sözlerinin farklı beden konumlandırmaları ile verilmesi alışagelmış bir uygulamadır. Örneğin, bir karakterin görüşünü veya hareketini anlatırken bir yöne doğru bedeni hafifçe konumlandırmak diğer bir karakteri anlatırken ise konuşan (veya hakkında konuşulan) kişiye işaret etmek için diğer yöne doğru hafifçe konumlandırmak anlatıyı anlamlı kılacaktır. TİD’in doğal konuşma akışında da benzer teknikler kullanılır. Dilin görsel ifade zenginliği kullanılarak sağa, sola, yana ve benzeri konumlara getirilen bedenin farklı konuşmacılara işaret etmesi dilin akıcılığını da sağlayan, anlamayı kolaylaştıran bir unsurdur.

Dolayısıyla, çocuk eserlerinde tırnak içinde verilen çoğu dolaysız anlatımın, dolaylı anlatıma çevrilmesi seçeneği, dilin doğal akışını sağlamak, yazı dilinden uzaklaşmak, Sağır toplumun anlatı geleneklerine yakınlaşmak için öngörülebilecek yaklaşımlar arasındadır. Anlatıcının bu konudaki seçimlerinde dikkat etmesi ve konumlandırma konusunda hassas davranması ise büyük önem taşıyacaktır. Zira dolaysız anlatımdaki açık göndermeler (dedi, söyledi ve benzeri) dolaylı anlatımda bulunmayacağı için öznenin (söyleyenin, yapanın ve benzeri) kim olduğuna ancak ‘çok rahat seçilebilen’ bir konumlandırmayla erişilebileceği düşünülebilir.

SORU CÜMLELERİ

Yazınsal eserlerde ve konuşma dilinde tümce değerli soruların (cevabı beklenmeyen sorular) veya cevabı soruyu soran tarafından verilen soruların ve buna benzer yapıların kullanımı yaygındır. Bu tür yapılarda kişi sorduğu sorunun cevabını ya zaten biliyordur (veya bir sonraki cümlede soruya kendisi cevap verecektir), ya da kendi düşüncesini doğrulamak için ‘karşı taraftan’ (okurdan, vicdanından ve benzeri) bir onay bekliyordur- ya da ‘düşünme sürecini’ dillendiriyordur (örneğin, kendi kendine soru sorup cevaplıyordur).

Bu yapılar TİD’de aktarılabilir; TİD’de de soru cümlesi vardır. Ancak, aktarımında ‘amaçlanan etki’nin aynı olup olmadığı da tartışılabilir; zira TİD’de çocuk alıcının dil kullanımında böyle bir anlatı geleneği yaygın değildir. Dolayısıyla, kimi yerde bu yapılar korunurken kimi yerde de anlatıda değiştirilmesi uygun görülebilir.

Soru cümlesinin yapısının anlatıda amaçlanan etki doğrultusunda korunması:
Örneğin, “O saat yok mu o saat, cırtlak sesli, felaket habercisi saat? İşte o çalmaya başlayınca kalkma saatimin geldiğini anlarım. Yine de kalkmam. Beni kim mi kaldırır?”

Babam.” Cümlelerinde proje metni olan *Selim'in Maceraları* kitabında Selim ‘beni kim mi kaldırır?’ sorusunu sorarken aslında kendisine soru sorulmuş gibi yapmakta, bu sorunun cevabını da kendisi vermektedir. Bu bölümde soru cümlesi yapısı korunmuş - ‘SONRA BENİ UYANDIRMAK KİM? BABAM VAR.’- ve Selim’in bu olay karşısında hissettikleri (istememezlik, miskinlik) de beden diliyle verilmiştir. Bu bağlamda kullanılan kısa cümlede yapı çocuk alıcının da anlayabileceği biçimde korunabilmiştir.

Soru cümlesinin çıkartılması ve amaçlanan etkinin farklı bir yapıyla anlatıya eklenmesi: Ancak, bir başka örnekte “... Uyuyayım değil mi arkadaşlar? Benim gibi şirin bir çocuğa babası kıyamaz değil mi? Kıyamaz, kıyamaz.” cümlelerinde Selim karakter okuru ile bir diyalog içine giriyor ve kendisi bir soru sorup aslında cevabı veriyor. İşaret dilinde benzer yapılar kullanılabilirken çocuk alıcı açısından bu bağlamdaki duygunun daha açıkça ifade edilmesi için farklı bir anlatı yaklaşımı geliştirilmiştir: BABAM KALK SESLENDİ. BEN 5DK 5DK. BABAM ACIYOR (kalbi – vurgusu/el konumlandırması işaret) YUMUŞAK. BOŞVER UYUMAK. Alıcı çocuğun hikâyeden çıkıp kendisi ile diyalog kurulduğunu anlamakta zorluk çekeceği düşünüldüğü için yukarıdaki değişikliğe gidilmiştir. Dolayısıyla ‘benim gibi şirin bir çocuğa babası kıyamaz’ yerine ‘ben şirinim. Babam acır, affeder’ gibi işaretler kullanılabilirdi; ama ‘kimin babası, neden ‘ben’ değil ‘benim gibi’ bir çocuk gibi benzeri sorulara yol açacağı için değiştirilerek aktarılmıştır.

EK 2: PROJE KILAVUZUNA KAYNAK TEŞKİL EDEN ÇALIŞMA SÜRECİ NOTLARI

SELİM'İN MACERALARI 1 - SALATA YAPAN ÇOCUK

4.Sayfa Çizim:

4.SAYFA METİN

Benim adım Selim, soyadım Can. Lütfen beni başka canlarla karıştırmayın canım! Sekiz yaşındayım. Sokakta gördüğünüzde beni tanımazsınız. Diğer çocuklara benzerim. Uslu, cici, sevimli.

(Yok canım!)

Kimi zaman ne şirin şey diye okşarlar. Kimi zaman da başımdan gitsin diye bakarlar. Ben bilirim bunu. Aslında bütün çocuklar bilir. Bilir de, belli etmezler. Sakın belli etmeyin ha!

4.SAYFA TİD ANLATISI

BENİM ADIM S-E-L-İ-M. SOYADIM C-A-N. C-A-N İSMİ BAŞKA AİT DEĞİL. BENİM KENDİMİN BANA AİT ÖZEL ADI. BEN KİMİM. BEN SELİM (DİK DİK SAÇ). 8 YAŞINDAYIM. SOKAKTA KİMSE BENİ TANIMAZ. DIŞARIDAKİ (SOKAKTA)

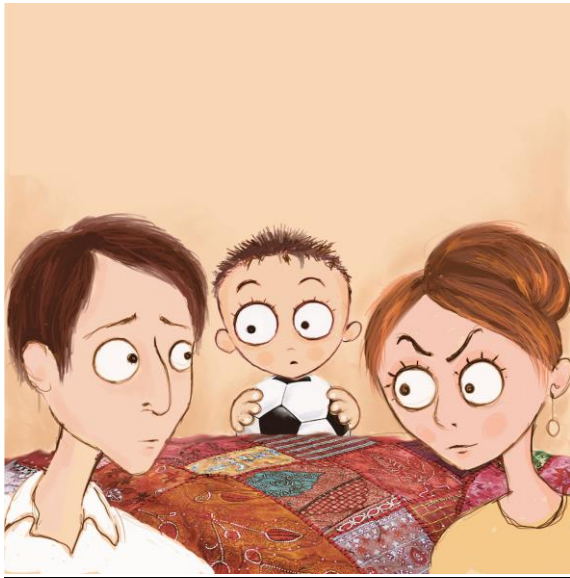
ÇOCUKLAR USLU MUTLU AYNI BEN. (*Boş ver ya da hadi canım gibi ciddiye almayan bir ifade*)

BAZEN İNSANLAR BAKAR ÇOK İLGİLENİR. BAZEN SEVMEYEN VAR. BEN BİLİYORUM. ÇOCUKLAR BİLİYOR. (*Belli etmemek, görmemezlikten gelmek gibi bir ifadenin karşılığı işaret- başka yöne bakarak alttan al gibi bir ifadenin işareti.*)

4.SAYFA AÇIKLAMA

- 'Lütfen beni başka canlar ile karıştırmayın' gibi kelime oyunları TİD'de ifade edilemedi.
- Aynı şekilde 'canım, yok canım' gibi ifadeler de dil yapısı farklılığından tekrarlanamadı.
- 'Diğer çocuklar' gibi soyut kavramlar derken 'hangi çocuklar, kim' gibi sorulara neden olabileceği için somutlaştırıldı ve 'dışardaki çocuklar' olarak ifade edildi.
- "Sakın belli etmeyin ha..." gibi nida içeren ve sözlü dilde yaygın kullanımlar aynı amaca uygun ve arkada yatan duyguyu yansıtan jest ve mimiklerle yorumlandı.

5.SAYFA ÇİZİM

5.sayfa yazı

Ama beni gerçekten sevenler de vardır. Kimler mi? Durun sayayım:

Babam. Bay Kerem Can. Kendisi öğretmendir. Beden eğitimi öğretmeni. İnsanın babası beden eğitimi öğretmeni olunca çok iyi oluyor.

-Baba ben top oynamaya gidiyorum, dediğimde, babam yerinden fırlıyor.

-Ben de geliyorum, diyor.

Ama annemin bakışlarını görünce,

-Sen git oğlum! diyor.

5. SAYFA TİD ANLATI

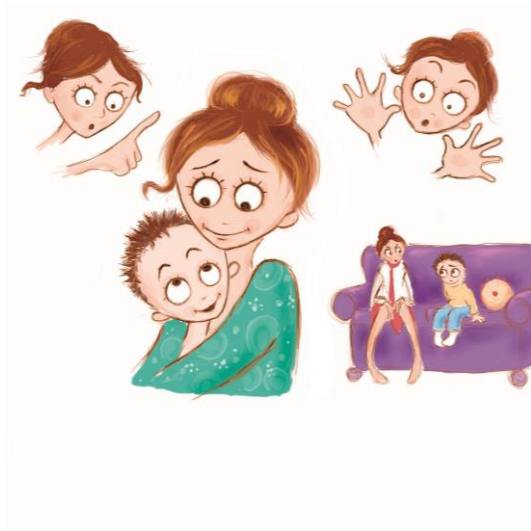
ONLAR BENİ SEVER SEVMEYEN VAR AMA ŞART SEVEN VAR. KİM. BABAM. BABAMIN ADI KEREM CAN. BABAM ÖĞRETMEN. HANGİSİ. BEDEN EĞİTİMİ, SÜPER. BEN TOP OYNAMAYA GİTMEK (İSTERİM) BABAM HEMEN GELİR (*eşlik eder, arkama takılır gibi bir işaret*). ANNEM BAKAR. YÜZÜ SOĞUR. BABA SEN KAL OĞLUM SEN GİT

5.sayfa açıklama:

- 'Durun sayayım' ifadesi TİD'de iletilebilirdi ama birlikte saymadığı, tek bir kişi saydığı için arkasından TİD alıcısı açısından karışıklık olmaması için kullanılmadı. Sayacağı kişilerin adları arasındaki uzun anlatılar listeleme unsurunun çıkartılmasını gerektiriyor, yoksa metinde eksik varmış gibi bir izlenim yaratılıyor.
- 'Bay' kelimesinin işareti ve 'baba' işareti TİD'de aynı olması nedeniyle tekrar olduğu için anlamsız kaldı ve çıkarıldı. TİD'de T ve V formları (siz ve sen) formları ve genel hatlarıyla 'saygınlık' belirtmek için kullanılan unvanlar (yazılı ve sözlü işiten dile özgü unvanlar) sıklıkla kullanılmamaktadır. Özellikle işiten toplum ile henüz bütünleşme ve kaynaşma fırsatı yakalamayan çocuk alıcı açısından bu tür kullanımlar anlamsızlaşacaktır. İlerleyen yaşlarda Sağır alıcı yaşadığı hayatın içinde bu tür kullanımları benimseyebilse de çocuk alıcı için 'dilinin doğal bir parçası' olarak görülemez.

- “İnsanın babası beden eğitimi öğretmeni olunca çok iyi oluyor”, ifadesinde geniş zaman kullanımına örnek ve toplumsal bir gerçekliğin ifadesi. Kavram çok genel. Genellemeleri TİD’e çevirirken bu tür kullanımlar dil içinde yaygın olmadığı için, Selim karakterinin daha öznel olarak bir şeylerin ‘iyi olduğunu’ ifade etme yöntemi daha başarılı bulundu. Anlatıcı ‘olumlu ve coşkulu’ bir yüz ifadesi ile duyguları verdi.
- TİD’de hikâye anlatımında ‘dedi’ kelimesi kullanılmaz. Anlatıcı kimin ne dediğini vücut konumlandırması ile ifade eder.

6.SAYFA ÇİZİM

6.sayfa metin

Bu arada annem,

-Sakın üstünü kirletme! Düşme! Yaralanma! Arkadaşlarınla kavga etme! Geç gelme! Uzaklara gitme! Talimatlarını veriyor.

-Baş üstüne! diyorum.

Hele bir deme. Tutar beni kolumdan oturma odasına götürür. Koltuğa oturtur.

-Hani sen benim cici oğlumdun? Hani beni üzmeyecektin? Hani sözümü tutacaktın? diye konuşur.

Aslında annemin bu konuşmaları hoşuma gider. Kızgın bile olsa sıcaktır sesi. Ama yine de oyun saatimden kaybederim.

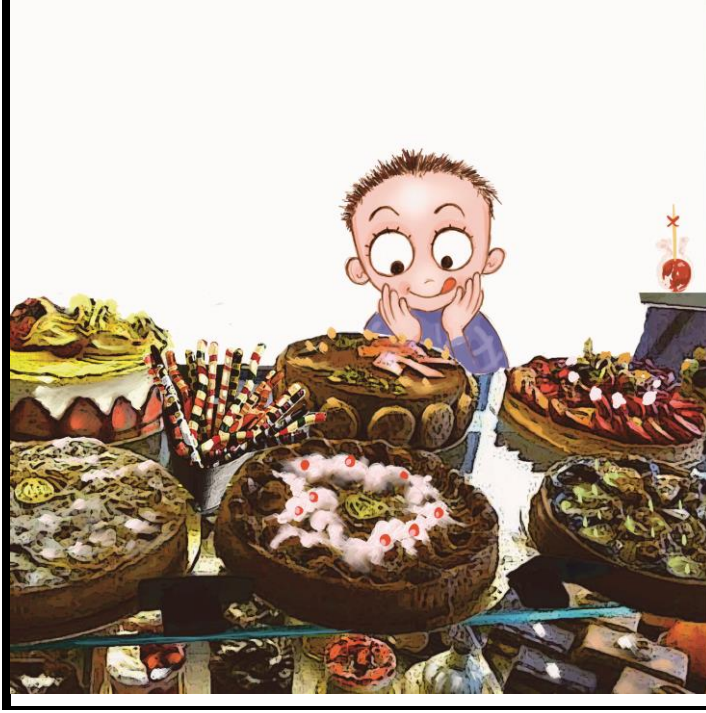
6. SAYFA TİD ANLATI

O ANNEM BENİM. DİYOR ELBİSE KİRLETMEK YAPMA, DÜŞMEK YAPMA, KENDİNİ YARA YAPMA, ARKADAŞ KAVGA OLMAZ, EVE GEÇ BOŞVER YAPMA, GİTMEK UZAK OLMAZ HEP DİYOR (*Emir / Talimat işareti*). BELKİ BOŞVER BİRŞEY DEMEZSEM ANNEM KIZAR UZUN (UZATIR) KARŞILIKLI OTURUR (KARŞISINA OTURTUR) SEVİYORUM. NEDEN BENİ DİNLEMİYORSUN. BAĞIRIR BAĞIRIR (yönlendirme işaret ile o -> bana) OLSUN BEN ANNEM BENİ ÇOK SEVMEK.

6.sayfa açıklama

- Sakın sözcüğü TİD'de 'hayır' 'yapma' vurgu ile verildiği için 'düşme, yaralanma, kavga etme, geç gelme' gibi ifadeler kullanıldı. Annenin ifadesini taklit eden otoriter ve kesin bir ifadeyle 'sakınma unsuru desteklendi'.
- 'Baş üstüne' ifadesinin işareti olmasına rağmen çocuk alıcının haznesinde olmayacağı düşünülerek düşürüldü. Ama daha çok yetişkin sağırın tercih ettiği bir kavram çocuklar için fazla geldi.
- 'Hele bir deme, hani sen',... gibi daha önce belirttiğimiz gibi sesli vurgulamaları yüz ifadesi ile ya da hiç kullanmayarak geçildi. Yine de 'oyun saatimden kaybederim' fazla bilgi olarak düşünüldü.... Bunu ilk başta 'tamam anne demezsem' ... derken kullanıldı anlam olarak.
- İşiten çocukların yaygın olarak bildiği şarkı sözlerine yapılan gönderme Sağır alıcı tarafından bilinmediği için metinden çıkarıldı.

7.SAYFA ÇİZİM

7.SAYFA METİN

Annemi anlatacaktım, ama zaten anlatmaya başlamışım. Annem, Bayan Leyla Can. Anneciğim canım benim, canım benim. Seni ben, ben ne çok severim!

Annemin bir büfesi var. Evimizin yakınında. Orada ekme, gazete, çikolata ve benim sevdiğim bütün şekerlemeler satılır. Üstelik yazın dondurma bile vardır.

Annem sabah erkenden kalkar büfeye gider. Gitmezse çocuklar aç kalırmış. Kahvaltı yapamazlarmış. O yüzden erkenden oraya gider. Gitmeden önce benim ve ablamın yumurtalarını pişirip koyar masaya. Kalktığımda kahvaltı hazırdır. Canım annem, eline sağlık!

7.SAYFA TİD ANLATI

BENİM ANNEM ADI L-E-Y-L-A SOYADI C-A-N. CANIM ANNECİĞİM. BEN SENİ ÇOK SEVİYORUM. O BENİ ÇOK SEVER. İŞ YERİ BÜFESİ (*tost makinesi yer olarak açıklandı*) VAR. EVE YAKIN. EKMEK, GAZETE, ÇİKOLATA GİBİ HERŞEY, BENİM SEVDİĞİM GÖRE HERŞEY HAZIR. ANNEM SABAH İŞE GİDİP-GELİYOR

(SÜREKLİLİK İFADESİ HER SABAH İŞE GİDİYOR ANLAMINDA). EĞER İŞE GİTMEZ İSE BÜFEDEKİ (*büfenin çevresindeki çocuklar*) TÜM ÇOCUKLAR BEKLER AÇ. (*olmaz - yüz ifadesi ile*) ANNEM İŞE, İŞE GİDER-GELİR (*hareketi tekrarlayarak verir*). ANNEM İŞE GİTMEYEN ÖNCE SABAH YUMURTA PIŞİRİR ABLAM BEN İÇİN KAHVALTI HAZIRLAR. (*ben – konumla*) UYANINCA YUMURTA HAZIR KAHVALTI HAZIR ANNEM SENİ ÇOK SEVİYORUM. ELLERİNE SAĞLIK.

7.SAYFA AÇIKLAMA

- ‘Annemi anlatacaktım, ama zaten anlatmaya başlamışım’ TİD’de olmayan zaman kipleri içerdiği için çıkartıldı.
- Bayan kelimesindeki uygulama için bkz. Bay kelimesindeki uygulama (sayfa 5)
- İşiten çocukların yaygın olarak bildiği şarkı sözlerine yapılan gönderme Sağır alıcı tarafından bilinmediği için metinden çıkarıldı.
- Büfe ise ‘tost yapan yer’ olarak oturmuş kavramlaştırılmış olması nedeni ile bu şekilde kullanılmıştır.

8.SAYFA ÇİZİM

8.SAYFA METİN

Sabah en erken anneannem kalkar. Çayı o demler. Kahvaltısını yapar ve pencere kenarına oturur. Gelene geçene bakar. Komşulara el sallar. Bazen pencereyi açıp işe gidenlerle sohbet eder.

Onun sesini duyunca sabah olduğunu anlarım. Yataktan kalkmamak için yorganı başıma çeker biraz daha uyumaya çalışırım.

8.SAYFA TİD ANLATISI

İLK SABAH ERKEN UYANAN KALKAN KİM? ANNEANNE. ANNEANNE. ANNEANNEM SABAH ÇAY PİŞİRİR. KAHVALTI KOYAR YER (yüz ifadesi ile lezzetle ve keyifle yemek fiili vurgulanır). BİTER (*bittikten sonra bir sonraki eyleme geçtiği konum değişikliği ile zaman yansıtılır*). PENCERENİN YANINA OTURUR. DIŞARDA YÜRÜYENLERİ İZLER. (PENCEREDEN) KOMŞULAR İLE SOHBET EDER. (BEN) UYURKEN DUYDUM (ANNEANNEMİ) SABAH OLDU DEMEK. ANNEANNEM UYANMIŞ. KALKMADIM. BOŞVER. ÜŞENDİM. YORGANI ÜZERİME ÇEKİP UYUDUM.

8. SAYFA AÇIKLAMA

- Metinde geniş zamanda geçen tüm yapılar (genel gündelik olağan rutin davranışlar) işaret dilinde şimdiki zaman olarak anlatıldı. Örneğin, 'biraz daha uyumaya çalışırım' yerine 'yorganı üzerine çekip uyudum' ifadesi tercih edilmiştir. Bu bağlamda dünya algısı ile ilgili bir açıklama yapmak gerekir. Kaynak metinde Selim dışarıdan gelen 'anneannesinin sesini' kesmek için yorganı kafasına çekerken, Sağır alıcı için bu bir anlam ifade etmeyeceği için anlatıda bu 'sıcacık yorganın içine sığınmak' olarak ikame edilmiştir.

9.SAYFA ÇİZİM

9.SAYFA METİN

O saat yok mu o saat, cırtlak sesli, felaket habercisi saat? İşte o çalmaya başlayınca kalkma saatimin geldiğini anlarım. Yine de kalkmam. Beni kim mi kaldırır? Babam.

Tıraş olmuş, dişini fırçalamış, saçını taramış ve eşofmanlarını giymiş olan babam kapıya dikilir

Takım kalk! komutu verir.

Babam beden eğitimi öğretmeni demiştim ya. İşte onun çalıştırdığı bir hentbol takımı var. Yarışmalara giderler ve gitmeden önce kampa girerler. Sabah erkenden kalkıp antrenman yaparlarmış. Babam da oyuncuları uyandırmak için böyle komut veriyormuş. Disiplin önemli, diyor babam.

Ama ben takım oyuncusu değilim. Onun için biraz daha uyuyabilirim. Uyuyayım değil mi arkadaşlar? Benim gibi şirin bir çocuğa babası kıyamaz değil mi? Kıyamaz, kıyamaz.

Bakın neler olur!

-Baba ne olur biraz daha uyuyayım! Beş dakika. Ne olur baba! Diye yalvarırım.

Babam kıyamaz; gider. Ama beş dakika sonra gelir ve yorganın içine girip beni gıdıklamaya başlar.

Yapma baba! Hiiihii ! Tamam kalkıyorum. Söz.

9.SAYFA TİD ANLATISI

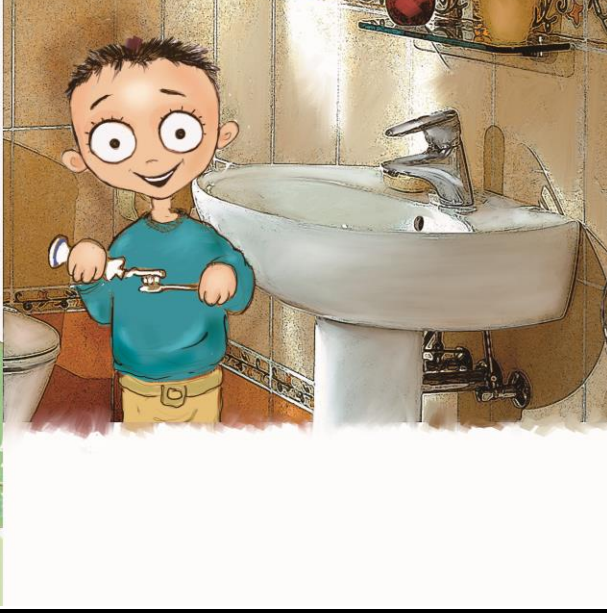
SABAH SAAT TİTREŞME SES. UYANMAK KALKMAK SEVMİYORUM. SONRA BENİ UYANDIRMAK KİM? BABAM VAR. (*mimikler ile 'bana ne' ifadesi belirtilmiş*) UYUMAYA DEVAM ETTİM. BABAM ERKEN KALMAK. TRAŞ, SAÇ TARAMAK, DİŞ FIRÇALAMAK, ELİNİ YÜZÜNÜ YIKAMAK, EŞOFMAN GİYMEK. BABAM GELİR BAĞIRMAK. 'TAKIM KALK'. UYANDIM. BABAM. BABAM NEDEN ERKEN KALKMAK? BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİ TAKIMI İLE ERKEN KALKMAK. ALIŞKIN. BU YÜZDEN SESLENMEK. BABAM KALK SESLENDİ BEN 5DK 5DK. BABAM ACIYOR (*kalbi – gönlü vurgusu/el konumlandırması işaret*) YUMUŞAK. BOŞVER UYUMAK. BABAM GİTMEK. 5DK SONRA GELMEK. KALK HADİ KALK. (*Selim karakteri için üşengeç, uyanamamış bir bakış ifadesi eklendi*). BABA GIDIKLAR. GÜLMEK. GÖZLERİM YORGUN KAPANMAK.

9.SAYFA AÇIKLAMA

- 'Babam neden erken kalkıyor' ifadesindeki 'neden' açıkça ifade edilmedi. 'Neden' anlamına gelecek işaret kullanıldığı zaman arkasından gelen anlatı (sebeup-sonuç bağlantısı arasındaki süre) uzadığı için daha ekonomik bir anlatı yaklaşımı seçilmiştir.
- Babanın hentbol takımı çalıştırdığı bilgisi çıkarıldı. Aslında 'takım kalk' sözleri için bir açıklama olsa da TİD'de doğal basit bir anlatı olması seçildi.
- 'Ama ben takım oyuncusu değilim...' ile ilgili kısımda Selim karakterinin birden çocuk okura hitap etmesi ve onlarla konuşması (uyuyayım değil mi arkadaşlar, çocuğa babası kıyamaz değil mi) alıcı çocuğun hikâyeden çıkıp kendileri ile diyalog kurulduğunu anlamakta zorluk çekecekti. Dolayısıyla 'benim gibi şirin bir çocuğa babası kıyamaz' yerine 'ben şirinim. Babam acır, affeder' gibi işaretler

kullanılabilir; ama 'kimin babası, neden direkt ben değil benim gibi' benzeri sorulara yol açacağı için tamamen çıkarıldı.

10.SAYFA ÇİZİM

10.SAYFA METİN

Kalkıyorum derim ama o dinlemez ve gıdıklamaya devam eder. Çaresiz kalkarım. Hedef banyodur. Yüzüme değen soğuk su beni ayıltır. Dişlerimi fırçalarım.

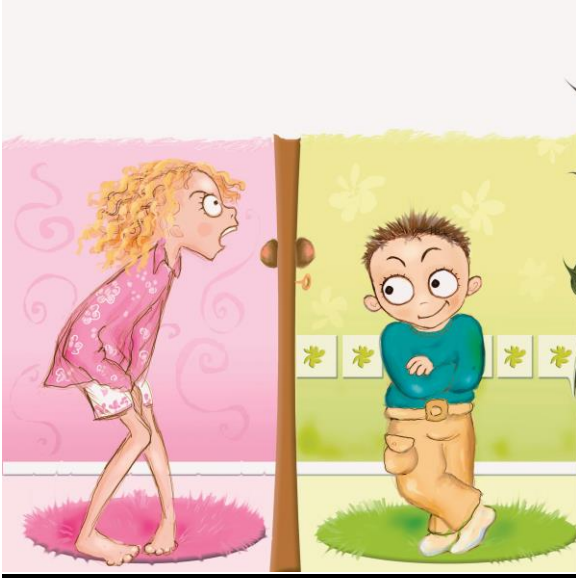
10.SAYFA TİD ANLATISI

GÖZÜM YORGUN. YÜRÜMEK. TUVALETE GİTMEK. YÜZÜMÜ YIKAMAK. GÖZÜM AÇMAK. DİŞLERİMİ FIRÇALAMAK.

10.SAYFA AÇIKLAMA

- 'Çaresiz kalkarım, hedef banyodur, yüzüme değen soğuk su, beni ayıltır'... kavramları kullanılmamış, aynı anlam korunarak görsel ifadelerle ve yapılan faaliyetleri betimleyen işaretlerle ifade edilmiştir.

11.SAYFA ÇİZİM

11.SAYFA METİN

Tam o sırada kapı güm güm vurulur. Gelen kim biliyor musunuz? Ablam Yasemin. Benim sevgili Ablam! (Gırrr!) Anneannemin odasına gidip, benim şirin kızım, cici kızım, çiçek kızım diye saçlarını okşayarak uyandırdığı ablam, banyonun kapısına dayanmıştır. Bir an önce dışarı çıkmamı ister.

-Selim, çabuk çık! Okula geç kalıyorum. Hadi Selim! İçine mi düştün Selim? Sesin çıksın Selim!

Sesim hiç çıkar mı? Ablamı kızdırmak çok hoşuma gider. O da beni çok kızdırır. Banyoya erken gittiği zaman çıkmak bilmez. Tek amacı beni çıldırtmaktır.

Ama ablamı severim. Sever miyim? Severim, severim!

11.SAYFA TİD ANLATISI

BEN DİŞİMİ FIRÇALAMAK. SON BİTMEK (eşsüremli ifadesi belirtilerek) KAPI VURULMAK. KİM? BENİM ABLAM. ABLAM ADI YASEMİN. SEVER MİYİM? EH EH. ABLAM ÖNCE UYUR(KEN) ANNEANNEM DÜRTMEK (UYANDIRMAK). HEP CANIM

KIZIM TATLI KIZIM DÜRTMEK. ABLAM UYANMAK. GELMEK (bağırarak – kızarak – yüz ifadesi ile verilir) KAPI VURMAK. BEN KAPI AÇMAMAK. SEBEP. EVVEL (ÖNCE DEN) ABLAM TUVALETTE OLMAK BEN KAPI VURMAK, O KAPI AÇMAMAK. BANA NE (işaret ile yüz ifadesi). BEN ÖFKE. BEN (bana ne yüz ifadesi ile) KAPAMAK.

11.SAYFA AÇIKLAMA

- ‘Tam o sırada’ yerine işaret dilinin kendi yapısına ait özelliği ‘eşsüremlilik’ kullanılır.
- ‘Gelen kim biliyor musunuz?’ yerine ‘o kim’ ya da ‘gelen kim’ ya da ‘kapıyı vuran kim’ ifadeleri tercih edilir. Dolaylı anlatım dolaysız anlatıma çevrilir.
- Abladan bahsedilirken sevip sevmemek ya da aradaki çekişme ya da ‘gırr’ ifadesini ‘sevmek sevmemek ehhhh’ diyerek belirtmeye çalışılmıştır.
- ‘Sesin çıksın’ gibi ifadeler alıcı kültür açısından tamamıyla uzak ifadeler. Bunun yerine yüz ifadeleri ağırlıklı yapılar tercih edilir.
- İsim tekrarları, örneğin ‘hadi Selim...’ işaret dilinde doğal değildir. Görsel ağırlıklı olduğu için sözel yapının ses ve kime kim vurgusu isim ile belirtilirken (özellikle çocuk çalışmalarında vurgulanan isim belirtme) işaret dilinde tercih edilmez. Yönlendirmeler konumlar yeterlidir.

12.SAYFA ÇİZİM

12.SAYFA METİN

Banyo, diş fırçalama, kahvaltı derken, okula gitme vakti gelir.

Çantalar elimizde uzun ip belimizde, biz gideriz okula hey okula! Yok öyle değildi bu şarkı. Olsun böyle de güzel oldu.

12.SAYFA TİD ANLATISI

TUVALET BİTTİ. DIŞ YÜZ YIKAMA BİTTİ. KAHVALTI DOYDUM BİTTİ. ŞİMDİ OKULA GİTMEK. ABLAM BEKLEMEK. BERABER OKULA GİTMEK. 'ÇANTAMI SIRTIMA ALMAK. YÜRÜMEK. OKULA GİTMEK. (şarkı söyleme edasıyla beden sallanır, işaretler uzar ve tekrarlanan bir ritim vurgulanır). OKULA GİTMEK. GİTMEK. ÇANTA SIRTTA.'

12.SAYFA AÇIKLAMA

- Bilindik Türkçe şarkı yerine yeni bir basit şarkı üretilir ve sallanarak ve işareti kullanma şekli ile şarkı söylediği ve mutluluğu gösterilir.

13.14.SAYFA ÇİZİM

13.14.SAYFA METİN

Akşam eve ilk dönen babamdır. Eve döndüğünde gazetesini alıp koltuğa oturmaz.

Ne mi yapar? Doğruca mutfaka gider ve salata yapar. Salata yapmak babamın en büyük zevkidir.

Bana söylediğine göre onu dinlendiriyormuş. Domatesleri yıkarken, maydanozları doğrarken günün bütün yorgunluğunu unutuyormuş.

13.14.SAYFA TİD ANLATISI

EVE İLK ANNE BABA GELMEK KİM. BABAM ERKEN EVE GELMEK. BABAM RAHAT GAZETE OKUMAMAK. MUTFAK GİTMEK. YEMEK SALATA İŞ ÇALIŞMAK. YEMEK SALATA İŞ ÇOK SEVMEK. BEN NEDEN. BABAM BİR GÜN BOYUNCA YORULMAK. DOMATES (VE GİBİ) DOĞRAMAK RAHATLAMAK. KAFA RAHAT.

13.14. SAYFA AÇIKLAMA

- 'Bana söylediğine göre...' mişli geçmiş zaman '-muş' yapısı yok.' -ken' yapısı duruma göre belirtilebilir ama alıcı kitlenin yaşı düşünülerek yapı basitleştirerek kullanıldı.

15.16.SAYFA ÇİZİM

15.16 SAYFA METİN

Doğru mu acaba? diye ben de denemek istedim. Babam bu isteğimi hemen kabul etti. Bana marul yapraklarını yıkama görevi verdi.

Babam gerçekten doğru söylüyordu. Yaprakları yıkarken o gün yaşadığım bütün sıkıntıları unuttum. Ne zevkli şeymiş. Salatayı birlikte süsledik. Ablam tabakları masaya yerleştirdi. Ben de bardakları getirdim.

Annem geldiğinde sofrayı hazır bulunca çok sevindi. Can ailesi artık yemeğe oturabilirdi.

15.16.SAYFA TİD ANLATISI

SALATA UĞRAŞMAK (YAPMAK) KEYİFLİ/ZEVKLİ. DOĞRU MU? BEN BAKMAK. BABAM BERABER MAYDANOZ DOMATES SUDA YIKAMAK ÇALIŞMAK/ UĞRAŞMAK (YAPMAK). BEN KEYİF (ALMAK). BABAM DEMEK DOĞRU. SONRA MASAYI HAZIRLAMAK. ABLAM TABAKLARI GETİRMEK. YERLEŞTİRMEK. BEN YARDIM BARDAKLARI KOYMAK. SONRA ANNEM GELMEK. ANNEM GELMEK. MUTLU. AİLE SOYADI C-A-N. HEP BERABER MASANIN (ETRAFINA) OTURMAK. HEP BERABER (YEMEK).

15.16 SAYFA AÇIKLAMA

- Yukarıda verilenlere ek bir açıklama gerekmemektedir.

4.SAYFA ÇİZİM

4.SAYFA METİN

Sıcak bir yaz günüydü. Sabahleyin uyandığımda güneş çoktan penceremden içeri girmişti. Işıklar duvarlarda dans ediyordu. Terlemiştim. Hava bugün çok sıcak olacaktı. Pencereme konmuş serçe bile sıcaktan bunalmış gibi cıvıldıyordu.

Babam beni kaldırmaya gelmemişti. Gelmezdi elbette, çünkü bugün cumartesiydi. Sevgili yavruları bugün bolca uyumalıydı.

Ama banyodan Yasemin'in sesi geliyordu. Şarkı söylüyordu. Benden önce kalkmış, banyoyu işgal etmişti.

4.SAYFA TİD ANLATISI

BUGÜN SABAH HAVA GÜNEŞ ŞİDDETLİ ISITMAK / KAVURMAK (ÇOK SICAK). UYANDIM ÇOK TERLEMEK. BUGÜN HAVA ÇOK SICAK BİLMEK (ANLAŞILIYOR). KUŞ GELİP KONMAK ÇIRPINMAK EVET HAVA ÇOK SICAK. HA (HATIRLADIM) BUGÜN BABAM BENİ UYANDIRMAMAK. BUGÜN CUMARTESİ BU YÜZDEN UYANDIRMAYA LÜZUM YOK (GEREK YOK / DUYMADI) UYUDUM. SES GELDİ (SES DUYDUM) ABLAM SABAH BANYODA ŞARKI (SÖYLÜYOR)

4. SAYFA AÇIKLAMA

- Zaman kipleri kadar zamana ilişkin kavramların anlatısı da metni gereksizce hantallaştırdığı ve uzattığı için çoğu bağlamda (güneş çoktan içeri girmişti vb.) kavramlar yerine şimdiki zamanda betimleme (güneş gözüküyor, güneş görmek vb.) ile karşılanması uygun görülmüştür.
- 'Işıklar duvarlarda dans ediyordu' gibi benzetmeler alıcı kitlenin algı düzeyinin üstünde kalan 'soyut kavramlar' olmalarının yanı sıra TİD'de birebir karşılıkları yoktur.
- '... serçe bile sıcaktan bunalmış gibi cıvıldıyordu' TİD'de anlatılabilse de alıcı kitle düşünülerek kuşun hareketlerinde yansıtılması daha uygun görüldü. Sözcüklerle ifade yerine 'özneye öykünme' ile ifade edilmesi uygun görüldü.
- 'sevgili yavruları bugün bolca uyumalıydı' tümcesinde babasının düşüncesini dile getiren Selim aslında onun ağızından konuşmakta. Bu tür bir ifade kalıbı TİD'de mümkün değil. Ya özne 'ben, biz' gibi göstergesi belli biri/bir şey olmalı, ya da 'dedi, düşünüyor vb.' bir ifade eklenmeli.
- 'işgal etmek' kavramı TİD'de 'savaş' ve benzeri durumlarda bir yeri almak/tutmak anlamına geldiğinden cümle ve altında yatan espri de anlaşılacağından çıkartılmıştır.

5.SAYFA ÇİZİM

5.SAYFA METİN

Şimdi onu beklemek zorundaydım. Ne de olsa hafta sonuydu. Banyo kavgasına gerek yoktu. Onun çıkışını sessizce bekledim. Sonunda çıktı. Beni görünce şaşırdı ve gülümsedi.

-Günaydın kardeşim! dedi.

-Günaydın sevgili ablacığım! dedim. Daha da şaşırdı.

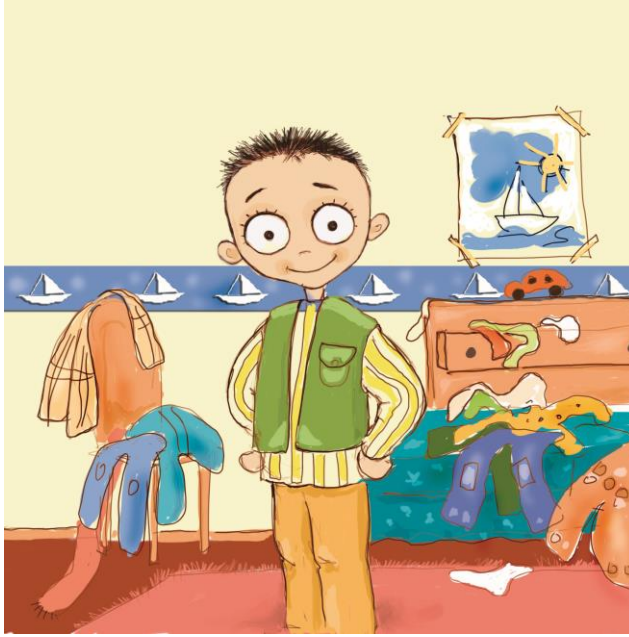
5.SAYFA TİD ANLATISI

ABLAM BANYO(DA) BEN TUVALETE GİTMEK GEREK YOK. BUGÜN CUMARTESİ. RAHAT. BU YÜZDEN BEKLEMELİK. ABLAM BANYO(DA) İŞİ BİTİRMEK. SONRA GELMEK. GÜNAYDIN KARDEŞİM (DEDİ) BEN GÜNAYDIN ABLAM (DEDİM) ABLAM (şaşırmış - yüz ifadesi ile verildi) BAKTI. GÜLÜMSEMEK. ABLAM ÇOK ŞAŞIRMAK.

5.SAYFA AÇIKLAMA

- “ne de olsa” ifade kalıbı TİD’de olmadığı için “Bugün Cumartesi. Rahat. Bu yüzden beklemek.” Gibi bir ifadeyle işaret dilinde de ‘Selim’in bundan büyük bir rahatsızlık duymadığı verilmiştir.

6.SAYFA ÇİZİM

6.SAYFA METİN

Aslında bu kadar keyifli olmam başka nedenleydi. Bugün arkadaşım Nazlı ile parka gidecektim. Öğlen buluşacaktık.

Güzel bir sabah banyosunun ardından saçlarımı taradım. Dişlerimi fırçaladım. Eh artık sokağa çıkmaya hazır sayılırdım. Odama gittim ve giyindim.

6.SAYFA TİD ANLATISI

BUGÜN ÇOK MUTLU. SEBEP. BENİM ARKADAŞIM KIZ. İSİM N-A-Z-L-I. ÖĞLEDEN SONRA PARKDA BERABER BULUŞMAK. O YÜZDEN ÖNCEDEN YÜZÜMÜ YIKAMAK. DİŞİMİ FIRÇALAMAK. SAÇIMI TARAMAK. ODAMA GİDİP KİYAFETLERİMİ (GİYSİMİ) GİYMEK. HAZIRLANMAK.

6. SAYFA AÇIKLAMA

- 'gidecektim, buluşacaktık, yapacaktık...' benzeri 'hikâye birleşik zaman' yapısı TİD'de yoktur.

7.SAYFA ÇİZİM

7.SAYFA METİN

Mutfağa gittiğimde kahvaltı sofrası hazırды. Babam ve annem balkonda oturuyorlardı. Babam gazetesini, annemse romanını okuyordu. Anneannem içerde bir dostuna mektup yazıyordu. Günaydın öpücüğünün ardından kahvaltımı yaptım. Artık çıkmaya hazırdım.

-Hoşça kalın! Ben bugün Nazlı ile parka gidiyorum, dedim.

-Güneşte çok kalmayın, sonra başınız ağrır! dedi annem.

-Tamam anne! dedim. Yoksa gene zaman kaybedebilirdim.

7.SAYFA TİD ANLATISI

BEN KIYAFET HAZIR (GIYİNDİKTEN) SONRA MUTFAK(A) GİTMEK. BABAM GAZETE OKUMAK, ANNEM KİTAP OKUMAK, ANNEANNEM (ZARF) MEKTUP YAZMAK. BAKTIM. KAHVALTI HAZIR. YEDİM. HAZIR. BİTTİKTEN SONRA ANNE

HOŞÇAKAL BEN GİTMEK. PARKDA ARKADAŞIM (İLE) BULUŞMAK (DEDİM)
ANNEM GÜNEŞ FAZLA YAPMA. GÜNEŞ YAPMA DİKKAT. ZAMAN
KAYBETMEMEK (İÇİN) TAMAM TAMAM (DEDİM). GİTMEK.

7.SAYFA AÇIKLAMA

- 'yoksa gene zaman kaybedebilirdim' gibi olasılık belirten bir yapı yerine mantık silsilesi birkaç kısa cümleyle açıklanarak sadeleştirilmiştir: 'tamam demezsem (ya da cevap vermezsem) annem kızacak ben zaman kaybedecektim.'

8.SAYFA ÇİZİM

8.SAYFA METİN

Evden çıktım. Neşeli bir halde hopluya zıplaya yürüyordum. Tam o sırada nereden geldiğini ilk önce anlayamadığım bir ses duydum.

-Hişt, bir baksana!

Sağıma soluma bakındım. Kimsecikler yoktu. Gene aynı sesi duydum.

-Hişt, buraya bak, buraya!

Etrafıma bakındım, in cin top oynuyor. Sonra geri dönüp yere baktım. Yerde bir papatya. Taşların arasında kendine bir yer bulmuş.

- Oh be nihayet gördün, dedi.

Şaşırmıştım. Bir papatya bana laf atıyordu. Onunla konuşsam bana deli diyebilirlerdi. Konuşmasam papatyaya ayıp olacaktı.

-Bana mı seslendin? dedim.

-Sana ya, dedi. Bunaldım şu güneşin sıcaklığından, şöyle önümde dur da birazcık gölge yap bana, dedi.

8.SAYFA TİD ANLATISI

EVDEN ÇIKTIM NEŞELİ NEŞELİ ZIPLIYA HOPLAYA YÜRÜYORUM. BİR SES DUYDUM. HIŞT GEL. KİM ACABA BİLMİYORUM. BİR DAHA YÜRÜMEYE DEVAM ETTİM. AYNI SES HIŞT GEL. ETRAF BAKINDIM (YÜZ İFADESİ İLE) İNSAN YOK (ETRAF) BOMBOŞ. TAŞLARIN (KAYALIK) ORADA BİR TEK ÇİÇEK VAR. ÇİÇEK BAKTIM, ONA DOGRU KONUŞMAK, HERKES BANA BAKAR DELİ SANIR. GİTSEM AYIP (OLUR). (KİME SESLENDİN) BANA MI SESLENDİN. EVET EVET (BU SEFER ÇİÇEK AŞAĞIDAN SELİM YUKARDAN BAKARAK KONUŞUR). AAA KONUŞUYOR. ŞÖYLE DURUR MUSUN GÜNEŞ(TEN) KORUMAK İÇİN (GÖLGE YAPMAK) BENDE (GÜNEŞİ KAPAYACAK ŞEKİLDE) ÖNÜNE GEÇTİM.

8.SAYFA AÇIKLAMA

- 'tam o sırada' gibi eşsüremli faaliyetleri veya olayları belirtmek için ifadenin kendisi yerine eşsüremli anlatım tekniği kullanılmıştır.
- 'sağıma soluma baktım' gibi beden diliyle tasvir edilebilen yapılar TİD'de sözcük ile değil öykünme ile (Selim'in hareketlerini taklit ederek) ifade edilmiştir.
- 'in cin top oynuyor' gibi deyişler işlevsel anlamlarıyla 'kimse yok, bomboş' benzeri ifadelerle verilmiştir.

- 'gölge' kavramı TİD'de birebir karşılığı olan bir sözcük değildir. İçinde geçtiği bağlama göre 'güneşin olmaması, koyu karanlık yer, güneşin yansımından oluşan karanlık, ve benzeri ifadelerle verilir. Dolayısıyla, hikâyede 'gölge yap bana' ifadesi 'güneşten korumak' ile ikame edilmiştir.

9.10.SAYFA ÇİZİM

9.10.SAYFA METİN

-Şimdi şu güneşin altında hiçbir şey yapmadan durursam bana ne derler biliyor musun? dedim.

-Biliyorum deli derler, diye yanıtladı. Çok da bilmiş bir papatyaydı.

-Bari yapraklarını koparayım. O zaman oyalanmış olurum, dedim.

-Hah şimdi delirdin işte, dedi. Ne istiyorsun benim yapraklarımdan? Sonra neye benzerim biliyor musun? Böyle çirkin miyim yoksa? dedi.

-Yo çok güzelsin. Ama bilirsin senin yapraklarınla fal bakarlar, ben de fal bakayım mı diye düşündüm, dedim.

-Uyma sen o delilere. Bak akıllı biri gibi görünüyorsun, dedi.

Bu sözleri hoşuma gitmişti.

9.10. SAYFA TİD ANLATISI

PAPATYA ÇİÇEK ÖNÜNDE GÜNEŞ VERMEMEK (GELMEMESİ İÇİN, ENGELLEMEK İÇİN) BEKLERKEN BAKAN İNSANLAR BENİ SANACAKLAR DELİ NE YAPMALIYIM. PAPATYA ÇİÇEK EVET SENİ DELİSİN (DALGA GEÇEREK) DÜŞÜNDÜM (DURUŞU İLE BELLİ EDER) AAA AKLIMA (GELDİ) PAPATYANIN ÇİÇEKLERİNİ KOPARA(BİLİRİM). HAYIR HAYIR ÇİÇEKLERİMİ ÇEKEREK KÜÇÜLÜR (YÜZ İFADESİ İLE ÇİRKİNLİK VE OLUMSUZLUK İFADESİ) ÇİRKİN (OLURUM) İSTEMİYORUM. YO YOO KOPARIP SEVİYOR KOPARIP SEVMİYOR OYUN BU. HAYIR OLMAZ BUNA İNANMA. BU (SEN) ÇOK AKILLISIN (YÜZ İFADESİ İLE OLMAZ). AA DOĞRU KENDİM GURURLANDIM.

9.10 SAYFA AÇIKLAMA

- 'Bari ben de...' ifadesi düşünme yüz ifadesini takiben 'aklıma geldi...' gibi işlevsel eşdeğeriyle karşılanmıştır.
- 'Fal bakmak' ifadesi TİD'de kahve falını betimlemek için kahve fincanı sembolik işareti ile kâğıt falını ifade etmek için iskambil dağıtmak sembolik işareti ile ifade edilir. Kavram dilde olmasına rağmen kullanıldığı bağlam hikâyedeki 'çiçek falına' uygun değildir. Dolayısıyla, anlatıcı 'taç yapraklarla sevip sevmeme oyunu oynamak' olarak açıklamıştır.
- 'uyma sen onlara' yerine TİD'de daha yaygın olan 'kanma sen onlara' ifadesi tercih edilmiştir.

11.SAYFA ÇİZİM

11.SAYFA METİN

-Madem öyle ben de sana hoş bir sürpriz yapacağım, dedim. Çantamdan küçük su şişemi çıkardım. Az önce bir büfeden almıştım. Su hala buz gibi soğuktu. Yere çöktüm ve papatyanın bütün yapraklarını bu suyla teker teker yıkadım.

-Oh be dünya varmış! Oh be ne güzelmiş! diye mırıldanıyordu papatya. Yıkanma işlemi bitince

-Bekle de havlu alıp geleyim, dedim.

-O kadar da değil, dedi. Tam bu sırada kafamı kaldırıp baktım bir sürü insan etrafıma toplanmış bana bakıyor.

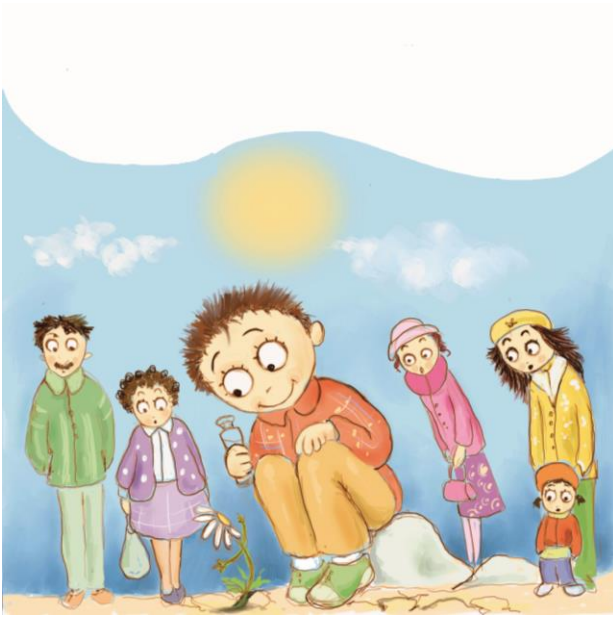
11.SAYFA TİD ANLATISI

PAPATYA BANA AKILLI DEDİ BEN MUTLU (HİSSETMEK) GURUR. BAKARKEN AAA AKLIMA (GELMEK). SANA SÜPRİZİM VAR. ÇANTAMIN İÇİNDE BİR SU SOĞUK VAR. SUYU AÇIP ÜZERİNE DÖKMEK. PAPATYA SUYU DÖKMEK. (yukarı doğru bakarak ve sulanarak) OOHHH (ifadesi). HAVLU VAR. KURULAMAMI İSTER MİSİN? GEREK (YOK). GEREK (YOK). HERKES BANA BAKMAK. RAHATSIZ OLMAK.

11. SAYFA AÇIKLAMA

- 'az önce bir büfeden almıştım' benzeri ayrıntı belirten yan tümceler çeviriyi hantallaştıracak, cümleyi uzatacaktır. Ayrıca, zaman kiplerinin yoğun olarak çeşitlendirilmediği TİD'de 'çantamdan su şişesini çıkardım' ifadesinden sonra, 'az önce bir büfeden almıştım' ifadesinin kullanılması, anlatıcının şimdiki zamandaki anlatıma bir ara verip ayrı bir iki tümce ile geçmiş zaman ile ifade edip bunu da 'sebep-sonuç' ilişkisi bağlamında şimdiki zamana bağlamasını gerektirecektir. Dolayısıyla, bu tür zaman geçişleri alıcıyı zorlayacaktır.
- 'ohh be, dünya varmış' yerine sadece 'ohhh beee' şeklindeki çeviriye ve mutluluğa rahatlama yüz ifadesi eşlik etmiştir.

12.SAYFA ÇİZİM

12.SAYFA METİN

İçlerinden biri

-Deliye bak! dedi. Papatyanın yapraklarını yıkıyor.

Papatyayla yaprak yaprağa (şey göz göze) geldik. Gülümsedi. Çok mutluydu.

Yaşadıklarım gerçek miydi? Yoksa ben deli miyim? Ne dersiniz? Size de hiç papatya gülümsedi mi?

12.SAYFA TİD ANLATISI

BAKAN BİRİ DELİ MİSİN DEDİ. BAKTIM ONA (*yüz ifadesi ile sallamadım*) PAPATYA İLE BAKIŞTIK. MUTLU MUTLU OLDUK. BEN DÜŞÜNMEK. BEN DELİ MİYİM? YOKSA GERÇEK Mİ? YOKSA HAYAL Mİ? SİZLER EVVEL (ÖNCE DEN) (HIÇ) (BİR) ÇİÇEK İLE KONUŞMAK MI?

12.SAYFA AÇIKLAMA

-YOK

13.SAYFA ÇİZİM

13.SAYFA METİN

Kendimi çok mutlu hissediyordum. Papatyanın yanına çimenlere uzandım. Gözlerimi gökyüzündeki bulutlara diktim.

-Şu bulut, ne kadar da bir gemiye benziyor, uçan bir gemi. Keşke ona binip bir yolculuğa çıksaydım, dedim.

13.SAYFA TİD ANLATISI

ÇİÇEK (VE) BEN BERABER ÇOK MUTLU. TAŞLARIN ÜZERİNDE ÇİÇEK. ÖBÜR YER (YANINDA) ÇİMENLER ÜZERİNE UZANMAK. BULUTLARI BAKTIK (İZLEDİK). RESİM. GEMİ AYNI GİBİ TAM AYNI. (ONA) BİNMEK. GÜZEL OLURDU.

13.SAYFA AÇIKLAMA

-YOK

14.SAYFA ÇİZİM

14.SAYFA METİN

Tam o sırada yanımda bir çift ayak belirdi. Kafamı kaldırıp baktım. Nazlı'ydı.

-Hani buluşacaktık? Beni ektin. Küstüm, dedi.

Kıpkırmızı olmuşum utancımdan. Ne yapacağımı bilmiyordum. O an imdadıma papatya yetişti.

-Hişt baksana! dedi.

Yabancı bir ses duyan Nazlı şaşkın bir şekilde etrafına bakındı: Kimseyi göremedi.

-Buraya bak, buraya! dedi papatya.

14.SAYFA TİD ANLATISI

UZANDIM (UZANDIĞIM TAM O SIRADA) ÇİÇEK - ÇİMLERİN ÜZERİNDE YÜRÜYEN AYAKLAR. BEN KİM DİYE BAKMAK. NAZLI ARKADAŞIM ÇIKTI. BULUŞMAK? SENİ ÇOK BEKLEMELİK. BEKLEMELİK. SANA KÜSMEK (*kırgın yüz ifadesi ile*). YÜZÜM KIZARMAK. UTANMAK. UNUTTUM PAPATYAYA (DOĞRU) BAKARKEN. PAPATYA ÇİÇEK BANA YARDIM (ETTİ), DESTEK (OLDU). SESLENMEK. NAZLI SES DUYDU KİM ETRAFA BAKTI SORU İŞARETİ.

14.SAYFA AÇIKLAMA

- 'beni ektin' argo ifade yerine yalın olarak 'gelmedin' ile ifade edilmiştir.

15.SAYFA ÇİZİM

15.SAYFA METİN

Nazlı sonunda gözlerini yere indirdi ve papatyayı gördü.

-Sen mi seslendin bana? diye sordu.

-Evet, dedi papatya. Gel yanıma otur sana olanları anlatayım.

Nazlı papatyanın yanına oturdu. Onun yapraklarını okşadı.

-Sakin sen de yapraklarımdan fal bakmaya kalkma! dedi papatya.

-Yok canım, ben fala inanmam, dedi Nazlı.

-Hah şöyle akıllı bir kıza benziyorsun.

15.SAYFA TİD ANLATISI

SORU İŞARETLERİ İLE ETRAFI BAKARKEN PAPTATYA ÇİCEK GÖRDÜ. SEN Mİ SESLENDİN. EVET EVET BENİM. BEN SESLENDİM. SEN YANLIŞ ANLAMA BEN ANLATACAĞIM SEN OTUR. NAZLI ŞAŞIRMIŞ OTURDU O (ÇİÇEK) ANLATTI SEN YANLIŞ ANLAMA SELİM İLE KARŞILAŞTIK.... ANLATTI ANLATTI UZUN (UZUN) ANLATTI. NAZLI ANLADI. SEN NE TATLISIN BAŞINI OKŞADI. (PAPTATYA) KOPARMA KOPARMA HAYIR YOO YOO KORKUYORUM. YOO KOPARMAK YOK (KOPARMAYACAĞIM) (SADECE) TATLISIN. PAPTATYA AAA AFERİN. SEN ÇOK AKILLISIN. NAZLI GÜLÜMSEDİ SEVDİ SOHBET ETTİLER. SELİM BAKTI BENİ UNUTTULAR GALİBA OLSUN SOHBET EDİYORLAR MUTLU OLDUM (YA DA MUTLULAR)

15.SAYFA AÇIKLAMA

- YOK

16.SAYFA ÇİZİM

16.SAYFA METİN

Oh! Ne güzel sohbet ediyorlardı. Beni unuttular sandım. Ama papatya olanları anlatmaya başlayınca rahatladım. Sonunda Nazlı her şeyi öğrenmişti. Şimdi bana daha sevimli bakıyordu.

Nazlı'yı kızdırmaktan kurtulmuştum. Teşekkürler papatya, dostum benim.

O gün Nazlı ile birlikte çimenlere uzanıp gökyüzündeki bulutları seyrettik. Öyle keyifli bir gündü ki, gelecek hafta da burada buluşmaya karar verdik. Papatya bu kararımıza çok sevindi. Yapraklarını okşayarak onunla vedalaştık. Nazlı'nın yanağıma kondurduğu öpücük günün en güzel armağanıydı.

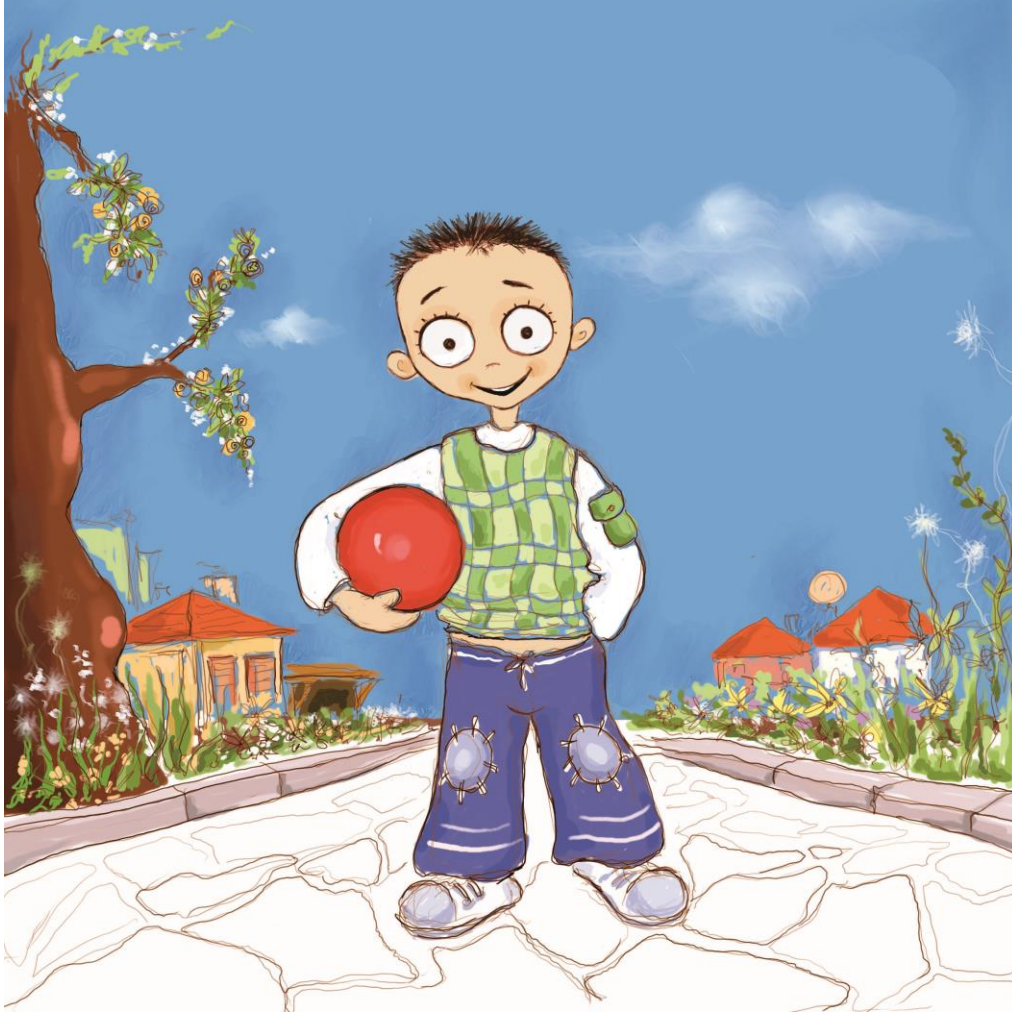
16.SAYFA TİD ANLATISI

SELİM NAZLI HEP BERABER OTURMAK UZANMAK. HAVADA (GÖKYÜZÜNDE) BULUTLARI İZLEMEK. HAFTAYA TEKRAR GÖRÜŞMEK VAR. PAPATYA ÇİÇEK, BEN (BİZ) GİDİYORUZ. HAFTAYA (YANINA) GELMEK. OKŞADILAR TATLI. YÜRÜMEK. NAZ SELİM (YANAĞINA) ÖPÜCÜK. (*hızlıca öptü*) SELİM UTANMAK.

16.SAYFA AÇIKLAMA

- YOK

4.SAYFA ÇİZİM

4.SAYFA METİN

Selim pazar sabahı uyanmış, esnemiş, gerinmiş, yataktan kalkmış, elini yüzünü yıkayıp dişlerini fırçaladıktan sonra kahvaltısını yapmış, topunu alıp dışarı çıkmış.

4.SAYFA TİD ANLATISI

BUGÜN PAZAR GÜNÜ. SABAH SELİM UYANMAK. ESNEMEK. GERİNMEK. KALKMAK YÜRÜMEK. ELİNİ YÜZÜNÜ YIKAMAK. DİŞİNİ FIRÇALAMAK. YÜRÜMEK.

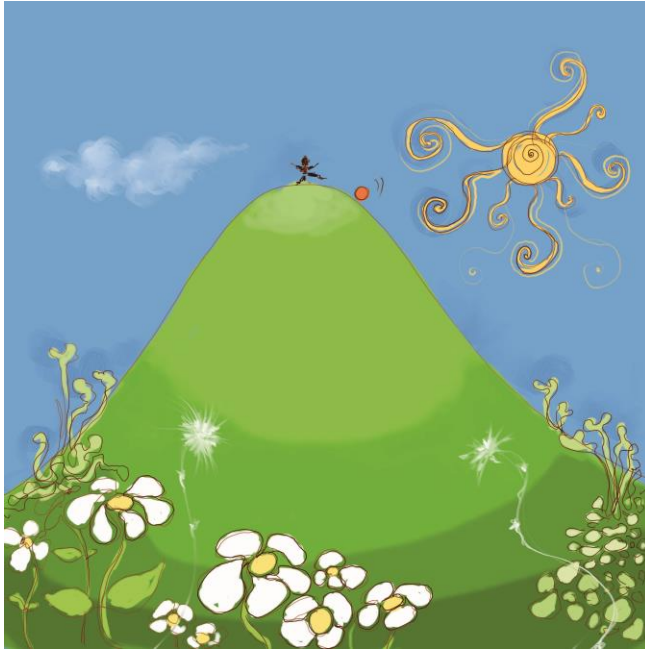

KAHVALTI HAZIR. OTURDU. YEMEK. HAVA ÇOK GÜZEL. BAHÇEYE (DIŞARI) ÇIKMAK İSTEMEK. TOPU ALMAK. EVDEN ÇIKMAK.

4.SAYFA AÇIKLAMA

- ‘yapmış, kalkmış, çıkmış,...’ mişli geçmiş zaman şimdiki zaman olarak işaret dilinde kullanılmıştır.

5.SAYFA ÇİZİM

5.SAYFA METİN

Evlerinin yakınındaki bir tepenin üstüne çıkıp topuyla oynamaya başlamış. Topunu atmış tutmuş, atmış tutmuş.

Derken topu rüzgarda havalanıp tepenin arka tarafına yuvarlanıvermiş.

5.SAYFA TİD ANLATISI

EVE YAKIN (BİR) TEPE VAR. TOPUM İLE TEPEYE YÜRÜMEK. TOPU ATIP TUTMAK. OYNAMAK. (OYNARKEN) HAVA RÜZGAR ESMEK. TOP YUVARLANMAK.

5.SAYFA AÇIKLAMA

- TİD'de anlatım akıcılığı sağlamak açısından kaynaktaki tek cümle iki-üç cümle ile ifade edilebilir. “Evlerinin yakınındaki bir tepenin üstüne çıkıp topuyla oynamaya başlamış” yerine “EVE YAKIN (BİR) TEPE VAR. TOPUM İLE TEPEYE YÜRÜMEK. TOPU ATIP TUTMAK. OYNAMAK.”

6.SAYFA ÇİZİM

6.SAYFA METİN

Selim topunun uçup gitmesine çok üzülmüş.

Tam o sırada oradan bir kaplumbağa geçiyormuş. Selim kaplumbağaya yaklaşmış ve

-Affedersin kaplumbağa kardeş, topumu kaybettim gördün mü acaba? demiş.

Kaplumbağa korkuyla geri çektiği kafasını yuvasından hafifçe dışarı çıkarıp bir sağa bir sola bakmış. Sonra yine onu sağa sola sallamış.

6.SAYFA TİD ANLATISI

TOPUN KAYBOLMASI ÜZÜLMEK YÜRÜR(KEN). (TAM O SIRADA) ORADA (YA DA O) KAPLUMBAĞA ÇIKMAK. MERHABA (*el sallama*). KAPLUMBAĞA KARDEŞİM. BENİM TOPUM KAYBOLMAK. GÖRDÜN MÜ SEN? KAPLUMBAĞA (*yüz ifadesi ile*

korku ile) KAFASINI ÇEKMEK (*görsel ağırlıklı betimleme*). (*yavaşça*) KAFASINI ÇIKARMAK. SAĞA SOLA BAKMAK (*görsel ağırlıklı betimleme*). KAFASINI HIZLI (*olumsuz*) SALLAMAK. GERİ KABUĞUNUN İÇİNE GİRMEK.

6. SAYFA AÇIKLAMA

- Kaplumbağanın hareketleri duyguları görsel ifade ile yoğunlukla anlatılır (Öykünme).

7.SAYFA ÇİZİM

7.SAYFA METİN

Selim kaplumbağadan yanıt alamayınca yoluna devam etmiş. Karşısına bir köpek çıkmış.

- Köpek kardeş, köpek kardeş merhaba! Seni yolundan alıkoyuyorum ama topumu kaybettim gördün mü acaba? diye sormuş.

Köpek önce kuyruğunu sallamış ardından sevimli bir hav dedikten sonra Selim'in elini yalamış.

Selim istediği cevabı köpekten de alamamış. Yoluna devam etmiş.

7.SAYFA TİD ANLATISI

KAPLUMBAĞA CEVAP YOK. YÜRÜMEK. KÖPEK KOŞARAK GELMEK. DUR KARDEŞİM. TOPUM KAYBOLMAK. SEN GÖRDÜN MÜ? KÖPEK (MUTLU) KUYRUĞUNU SALLAMAK. HAV HAV SESLENMEK. ELİMİ YALAMAK. BU CEVAP DEĞİL. NEYSE. YÜRÜMEK DEVAM

7.SAYFA AÇIKLAMA

- Köpeğin koşması koşma işareti ile değil köpeğin koşu şekli sembol edilerek belli edilir. Yine aynı şekilde köpeğin hareketleri de onun yapısına göre görsel semboller ile işaretlenerek anlatılır.

8.SAYFA ÇİZİM

8.SAYFA METİN

Tam o sırada yol kenarında güneşlenmekte olan sarman kediyi görmüş. Hemen yanına koşmuş.

Sarman üstüne doğru koşan birini görünce yakındaki ağaca tırmanmış.

Selim ağacın altına gelmiş ve

8.SAYFA TİD ANLATISI

YÜRÜR(KEN) GÖRMEK KEDİ SARI. (*güzel/etkileyici/ uzun*) TÜYLÜ. KOCAMAN. BAKTIM. TATLI. GÜNEŞ (ALTINDA) UZANMAK. (YANINA) GİDERKEN KEDİ KORKMAK. KOŞARAK (GİTMEK). AĞACA TIRMANMAK. (*hızlıca*) (*ağacın*) TEPEŞİNE ÇIKMAK. BAKIŞTIK. YAKLAŞMAK.

8. SAYFA AÇIKLAMA

- 'Sarman' yerine 'sarı kocaman kedi' ile tanıtıp sonra 'sarı kedi' olarak kullanılır.

9.SAYFA ÇİZİM

9.SAYFA METİN

-Sarman kardeş, Sarman kardeş topumu kaybettim gördün mü acaba? demiş.

Sarman önce bir gerinmiş, ardından dala oturmuş

Ve kulağını kaşımış, kuyruğuyla oynamış, patisini yalamış ve miyaaav demiş. Eh bunu anlamak için kedice bilmek gerekiyormuş.

Selim üzgün bir şekilde yol kenarına oturup düşünmeye başlamış.

9.SAYFA TİD ANLATISI

YAKLAŞMAK. SARI KEDİ KARDEŞİM BENİM TOP KAYBOLMAK. GÖRDÜN MÜ? KEDİ GERİNMEK. KULAĞINI KAŞIMAK. KUYRUGUNU YALAMAK. PATİSİNİ YALAMAK. GERİNMEK. MİYAV DEMEK. (görsel ifadeler ile desteklenerek kedi figürünün karakteristik özellikleri vurgulanmıştır.) CEVAP SORU İŞARETİ CEVABI ANLAMAK. YÜRÜMEK. SOKAK (yol kenarına) OTURUP DÜŞÜNMEK.

9.SAYFA AÇIKLAMA

- 'Miyav' sesi ağız hareketi ile belli edildi, ama 'ses çıkarmak' işareti ile desteklendi.
- 'Eh bunu anlamak için kedice bilmek gerekiyormuş' yerine 'kedi ne diyor anlamıyorum' tümcesi tercih edildi. 'Kedi dili' anlamına gelen 'kedice'ye denk gelecek bir kavram bulunmamaktadır.

10.SAYFA ÇİZİM

10.SAYFA METİN

Gözü gökyüzünde uçan leyleğe takılmış. Eh bilirse leylek bilirmiş. Gökyüzünden bakınca her şeyi görebilirmiş.

Selim yerinden fırlamış ve buğday tarlasının içine dalmış ve koşmaya başlamış. Koşarken bağıryormuş:

- Leylek kardeş leylek kardeş topumu kaybettim gördün mü?

10.SAYFA TİD ANLATISI

BEN DÜŞÜNMEK. DÜŞÜNMEK. YUKARIDA (GÖKYÜZÜNDE) LEYLEK VAR FARK ETMEK. TOPUM KAYBOLDU (KAYBOLAN TOPUMU). YUKARIDAN GÖREBİLİR. VAR YOK (*ihtimal*). KOŞARAK BUĞDAY TARLASINA GİRMEK. KOŞARKEN HEY HEYY MERHABA. SELAM KARDEŞ LEYLEK. TOPUM KAYBOLMAK.GÖRDÜN MÜ?

10.SAYFA AÇIKLAMA

- 'Eh bilirse leylek bilirmiş' ifadesindeki olasılık daha açık bir şekilde 'leylek bilmek olabilir' olarak aktarılmıştır.
- 'Yerinden fırlamak' deyişi 'hızlıca kalkma' görsel anlatısı ile aktarılmıştır.

11.SAYFA ÇİZİM

11.SAYFA METİN

Leylek aşağıya bakmış, otların arasında koşan bir çocuk görmüş. Selim leyleğin kendine baktığını görünce hemen seslenmiş

- Leylek kardeş, leylek kardeş topumu kaybettim gördün mü?

Leylek bir sağ kanadını çırpmış bir sol kanadını. Ardından ikisini birden çırpıp gökyüzünde salınarak dönmüş, dönmüş ve Selim'e bakıp lak lak lak laka lak demiş.

11.SAYFA TİD ANLATISI

LEYLEK UÇARKEN GÖRMEK SELİM. KOŞMAK. GÖRDÜ BENİ. HEY HEY (merhaba) LEYLEK KARDEŞİM. BENİM TOPUM KAYBOLMAK. GÖRDÜN MÜ? LEYLEK KANATLARINI ÇIRPARAK ETRAFINDA DÖNMEK. LAK LAK LAK (öter) SORU İŞARETİ (anlamaz - yüz ifadesi)

11.SAYFA AÇIKLAMA

- Leyleğin hareketleri işaret dili yerine görsel ifadeler ile işaretlenerek (öykünme ile) anlatıldı.
- Leyleğin 'lak lak lak' derken çıkardığı sesin vurgusu ağız yapısının sesi düşündürecek şekilde oynaması ile parmakları ile sembolleşip dudak hareketleri ile desteklenerek verildi.

12.SAYFA ÇİZİM

12. SAYFA METİN

Selim elbette bu söylenenleri de anlamamış. Artık topu bulma ümidini yitirmiş.

Üzgün bir halde eve dönerken bir çocuk sesi duymuş.

- Hey arkadaş bir şey mi arıyorsun?

Selim sevinçle başını kaldırmış sevimli bir çift göz kendisine bakıyormuş.

12. SAYFA TİD ANLATISI

KAPLUMBAĞA, KÖPEK, KEDİ, LEYLEK HEPSİ ANLATTILAR BEN ANLAMADIM. TOPUMU BULURUM SANDIM (HAYAL ETTİM) PATLADI (OLMADI). BEN ÜZÜLDÜM. EVE GİDİYORUM YÜRÜRKEN BİR ÇOCUK ARKAMDAN SESLENDİ DUYDUM. NE ARIYORSUN NE OLDU DEDİ. (SEVİNÇ İLE) GÖZ GÖZE GELDİK.

12. SAYFA AÇIKLAMA

- 'bir çift göz kendisine bakıyormuş' ifadesi TİD'de boşlukta duran bir çift gözü anlatır bir kişiye ait oldukları anlaşılmaz. Dolayısıyla bir çocuk bakıyordu ifadesi tercih edilmiştir.

13.SAYFA ÇİZİM

13.SAYFA METİN

- Evet, evet. Topumu kaybettim sen gördün mü?
- Kırmızı bir top muydu? diye sormuş çocuk.
- Ah evet gördün mü yoksa? demiş Selim.

13.SAYFA TİD ALATISI

EVET EVET TOPUMU KAYBETMEK. SEN GÖRDÜN MÜ? SEN - KIRMIZI TOP MU -
EVET EVET? GÖRDÜN MÜ

13. SAYFA AÇIKLAMA

-YOK

14.SAYFA ÇİZİM

14. SAYFA METİN

Çocuk az ötedeki ağacın yanına gitmiş ve elinde kırmızı topu geri dönmüş.
Selim topunu görünce çok sevinmiş. Topu eline aldıktan sonra çocuğa teşekkür etmiş.

14.SAYFA TİD ANLATISI

ÇOCUK YÜRÜMEK. KIRMIZI TOPU YERİNDEN ALMAK. (GERİ) YÜRÜMEK. O SELİM GÖRÜNCE SEVİNMEK. TOPU VERMEK. ÇOK TEŞEKKÜR ETMEK.

14.SAYFA AÇIKLAMA

-YOK

15.SAYFA ÇİZİM

15.SAYFA METİN

Ardından

- Benim adım Selim, ya seninki? demiş.
- Benimki de Cem, demiş çocuk.
- Hadi gel oynayalım, demiş Selim.

15.SAYFA TİD ANLATISI

SONRA TOPU ALMAK. BENİM ADIM S-E-L-i-M. İŞARETİM SELİM (DİK SAÇLI). SENİN ADIN NE? - BENİM ADIM C-E-M. İŞARETİM CEM (KIVIR/DALGALI SAÇLI). İKİMİZ BERABER TOP OYNAMAK? - OLUR OLUR.

15.SAYFA AÇIKLAMA

-İŞARET DİLİ İSİMLERİ

EK 3: EDİTÖR/DANIŞMAN TARAFINDAN ÖNERİLENLER

<u>Kaynak metin</u> <u>(sayfa)</u>	<u>Anlatıda</u> <u>kullanılabilecek</u> <u>kavram ve</u> <u>sözcükler,</u> <u>cümlelere</u> <u>öneriler</u>	<u>Anlatıda</u> <u>kullanılabilecek</u> <u>yaklaşım</u> <u>öneriler</u>	<u>Anlatıda</u> <u>kullanılabilecek</u> <u>yönteme ilişkin</u> <u>öneriler</u>	<u>Açıklama</u>

EK 4: ANLATICIYA ÖNERİLER

- 1) Oluşturduğunuz metinle Sağır kültürde 'doğal' iletişim sağlanabileceğine emin olun.
- 2) İşaret dilinde aktarımı kontrol edin.
- 3) İşaret dilinde birebir karşılığı olan kavram ve/ya sözcüklerde ilgili işareti kullanın.
- 4) İşaret dili anlatısının hızını alıcı profiline göre ayarlayın.
- 5) İlk taslağınız olacak olan yazılı metinde işaret dilinde aktarılamayacak/anlaşılmayacak ve/ya anlamayı zorlaştıracak yapılar ve/ya sözcükler/kavramlar olmadığına emin olun.
- 6) Mümkün olan her durumda tekrarlardan kaçının.
- 7) Anlatınızı mümkün olduğu kadar açık, anlaşılır, kısa ve kapsamlı tutmaya özen gösterin.
- 8) Anlatıda ortalama alıcı düzeyini (birikim, dil, genel kültür vb.) düşünerek hareket edin.
- 9) Sözcük, kavram ve/ya tamlamayı Türkçeleştirilmiş işaretle aktarmamaya özen gösterin.
- 10) Anlatıyı yaparken bunun fondaki görselle bütünleşmesi gerektiğini unutmayın. Gerektiği yerde çizimlerden destek alarak ve çizimleri kullanarak anlatınızı zenginleştirin/anlamlandırın.
- 11) Alıcının mutlaka çizimlerdeki her ayrıntıyı kavrayacağı dolayısıyla bilgiye erişileceğini düşünerek hareket etmeyin; hikâyenin anlatıcısı sizsiniz, çizimler destek materyaldir.
- 12) Anlatınızı oluştururken size iletilen kaynak eserleri dikkatle inceleyin. Açıklama isteyeceğiniz bir konu olursa mümkün olduğu takdirde yazarla ve/ya çizerle iletişim kurun.
- 13) Proje kapsamında karşılaşılabileceğiniz anlatı zorluklarını dikkatle inceleyin. Bu zorluklar ve olası anlatı stratejilerine kılavuzda örneklerle yer verilmiştir.
- 14) Kullanılabilecek anlatı stratejilerini gözden geçirin ve amaca hizmet edecek yaklaşımı ve/ya stratejiyi seçmeye özen gösterin: Örneğin:
  - a. Soyutu somutlaştırmak.

- b. Öykünme becerinizi kullanarak alıcının soyut kavramları görselleştirmesine olanak sağlamak.
- c. Açıklama yapmaya veya uzun bilgi vermeye çalışmamak.
- d. Açıklamak.
- e. Gerektiği durumlarda bilgi eklemek.
- f. Açıklamak
- g. Anlam odaklı ve anlatım odaklı bir çeviri yaklaşımı benimsemek.
- h. Ancak gerektiği durumlarda sözcüğü/ögeyi parmak ABC'siyle kodlamak.
- i. Doğal dil akışını yakalamak için TİD'de yeniden dillendirilme/ yeniden yazım tekniklerini kullanmak
- j. Somutlaştırarak görselleştirmek.
- k. Örneklemek.
- l. Eylem ve/ya açıklamayla anlatmak.

KAYNAKÇA

- Arfe, B. (2015). Oral and written discourse skills in deaf and hard of hearing children: the role of reading and verbal working memory. *Topics in Language Disorders*, 35, 180-197.
- Calderon, R. (2000). Parental involvement in deaf children's education programs as a predictor of child's language, early reading, and social-emotional development. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 5, 140–155. doi:10.1093/deafed/5.2.140
- Crosson, J. & Geers, A. (2001). Analysis of narrative ability in children with cochlear implants. *Ear and Hearing*, 22, 381-394.
- De Giacomo, A. & Craig F, D'elia, A, Giagnotti F, Matera E & Quaranta, N. (2013). Children with cochlear implants: Cognitive Skills, adaptive behaviours, social and emotional skills. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, 77, 1975-1979.
- Hao, J. & Wu C. (2019) Deaf Children's Moral Behaviour, Moral Reasoning and Emotional Attribution. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 2019, 95-103.
- Hoffman, M.F. & quittner, A.L., Cejas I. (2015) Comparison of social competence in young children with and without hearing loss: A dynamic systems framework. *Journal of Deaf Studies and Education*, 20, 115-124.
- Jackson, A, L. (2001). Language facility and theory of mind development in deaf children. *Journal of Deaf Studies and Education*, 6, 161-176.
- Jones, A. & Gutierrez, R. & Ludlow A.k. (2018). The role of motion and intensity in deaf children's recognition of real human facial expressions of emotion. *Cognition and Emotion*, 32, 102-115.
- King, C. & Quigley, S.P. (1985) *Reading and Deafness*. Austin: PRO_ED.
- Kohen, Sh, & Ravid, D & Most, T. (2001). Story-telling ability of hearing impaired and hearing aged children aged 6. *The Israeli Journal of Language, Speech and Hearing Disorders*, 23, 147-165.
- Lartz, M. N., & Lestina, L. J. (1995). Strategies deaf mothers use when reading to their young deaf or hard of hearing children. *American Annals of the Deaf*, 140, 358–362. doi:10.1353/aad.2012.0358
- Marschark, M., Mouradian, R., & Halas, M. (1994). Discourse rules in the language productions of deaf and hearing children. *Journal of Experimental Child Psychology*, 57, 89–107.

- Marschark, M., Spencer, P. E., Adams, J., & Sapere, P. (2011). Evidence-based practice in educating deaf and hard-of-hearing children: Teaching to their cognitive strengths and needs. *European Journal of Special Needs Education*, 26, 3–16. doi:10.1080/08856257.2011.543540
- Mayberry, R. I., & Eichen, E. B. (1991). The long-lasting advantage of learning sign language in childhood: Another look at the critical period for language acquisition. *Journal of Memory and Language*, 30, 486–512. doi:10.1016/0749-596X(91)90018-F
- Meir, I., Kupersmitt, J., Yizhaki, A., & Katz, A. (2012). Temporality production in narratives of deaf children compared with hearing children. *The Israeli Journal of Language, Speech and Hearing Disorders*, 31, 1–20.
- Meier, R. P. (2016). *Sign Language Acquisition*. *Oxford Handbooks*. Online. doi:10.1093/oxfordhb/9780199935345.013.19
- Morgan, G. (2002). The encoding of simultaneity in children's BSL narratives. *Journal of Sign Language and Linguistics*, 5, 131–165. doi:10.1075/sll.5.2.04mor
- Morgan, G., & Woll, B. (2003). The development of reference switching encoded through body classifiers in British Sign Language. In K. Emmorey (Ed.), *Perspectives on classifier constructions in sign languages* (pp. 297–310). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Movallali, G & İmani, M. (2015). Emotional development in deaf children: Facial expressions, emotional understanding, display rules, mixed emotions and theory of mind. *Audiology: Official Organ of the International Society of Audiology*, 23, 1-16.
- Netten, A.P. & Rieffe, C. & Theunissen S.C et al. (2015) Early identification: Language skills and social functioning in deaf and hard of hearing preschool children. *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, 79, 2221-2226.
- Padden, C., & Ramsey, C. (1998). Reading ability in signing deaf children. *Topics in Language Disorders*, 18, 30–46. doi:10.1097/00011363-199818040-00005
- Peterson, C.C. (2016). Empathy and theory of mind in deaf and hearing children. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 21, 141-147.
- Rinaldi, P., & Caselli, M. C. (2009). Lexical and grammatical abilities in deaf Italian preschoolers: The role of duration of formal language experience. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 14, 63–75. doi:10.1093/deafed/enn019
- Robertson, L., Dow, G. A., & Hainzinger, S. L. (2006). Story retelling patterns among children with and without hearing loss: Effects of repeated practice and parent-child attunement. *Volta Review*, 106, 147–170.

- Senechal, M. (1997). The differential effect of storybook reading on preschoolers' acquisition of expressive and receptive vocabulary. *Journal of Child Language*, 24, 123–138. doi:10.1017/s0305000996003005
- Senechal, M., & Young, L. (2008). The effect of family literacy interventions on children's acquisition of reading from kindergarten to grade 3: A meta-analytic review. *Review of Educational Research*, 78, 880–907. doi:10.3102/0034654308320319
- Schick, B. & de Villiers, J. & de Villiers, P. Hoffmeister R. (2007). Language and theory of mind: a study of deaf children. *Child Development*, 78, 376-396.
- Schick, B., Marschark, M., & Spencer, P. E. (Eds.). (2006). *Advances in the Sign Language Development of Deaf Children*. New York: Oxford University Press.
- Sullivan, S., & Oakhill, J. (2015). Components of story comprehension and strategies to support them in hearing and deaf or hard of hearing readers. *Topics in Language Disorders*, 35, 133–143. doi:00000000000000051
- Tomasuolo, E., Valeri, G., Di Renzo, A., Pasqualetti, P., & Volterra, V. (2013). Deaf children attending different school environments: Sign Language abilities and theory of mind. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 18, 12–29. doi:10.1093/deafed/ens035
- Trussell, J. W., & Easterbrooks, S. R. (2014). The effect of enhanced storybook interaction on signing deaf children's vocabulary. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 19, 319–332. doi:10.1093/deafed/ent055
- Vermeerbergen, M., Leeson, L., & Crasborn, O. (Eds.) (2007). *Simultaneity in signed languages: Form and function*. Amsterdam, The Netherlands: John Benjamins
- Wauters, L.N. & Knoors, H. (2008). Social integration of deaf children in inclusive settings. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 18, 175-186.
- Wauters, L. N., van Bon, W. H. J., Tellings, A., & van Leeuwe, J. F. J. (2006). In search of factors in deaf and hearing children's reading comprehension. *American Annals of the Deaf*, 151, 371–380. doi:10.1353/aad.2006.0041
- Wauters, L., & Dirks, E. (2017). Interactive reading with young deaf and hard-of-hearing children in eBooks versus print books. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 22, 243–252. doi:10.1093/deafed/enw097
- Whitehurst, G. J., & Lonigan, C. J. (1998). Child development and emergent literacy. *Child Development*, 69, 848–872. doi:10.1111/j.1467-8624.1998.00848.x

- Wilbur, R. (2000). The use of ASL to support the development of English and literacy. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 5, 81–104. doi:10.1093/deafed/5.1.81
- Williams, C. (2004). Emergent literacy of deaf children. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 9, 352–365. doi:10.1093/deafed/enh045
- Woolfe, T., Herman, R., Roy, P., & Woll, B. (2010). Early vocabulary development in deaf native signers: A British SignLanguage adaptation of the communicative development inventories. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 51, 322–331. doi:10.1111/j.1469-7610.2009.02151.x
- Yoshinaga-Itano, C. (1986). Beyond the sentence level: What's in a hearing impaired child's story. *Topics in Language Disorders*, 6, 71–83.
- Yoshinaga-Itano, C., & Snyder, L. S. (1985). Form and meaning in the written language of hearing-impaired children. *The Volta Review*, 87, 75–90.
- Yoshinaga-Itano, C., Snyder, L.S., & Mayberry, R. (1996). How deaf and normally hearing students convey meaning within and between written sentences. *The Volta Review*, 98, 9–38

KARAR DEFTERİ

Kararın		
No'su	Tarihi	Konusu
TASDİK ŞERHİ FORMU		
T.C. ANKARA VALİLİĞİ İl Dernekler Müdürlüğü		
Defter Sahibi Derneğin Adı	:	SESLİ BETİMLEME DERNEĞİ
Kütük Numarası	:	06-098-166
Yerleşim Yeri	:	EHLİBEYT MAH. CEYHUN ATUF KANSU CD. BAYRAKTAR SİTESİ, E BLOK. NO:114/7 ÇANKAYA/ANKARA
Defterin Türü	:	Karar Defteri
Sayfa Adedi	:	78
Dönemi	:	2016
İl Dernekler Müdürlüğünün Tasdik Tarihi	:	25.10.2016
Tasdik Numarası	:	3211
İmza-Mühür HALUK TEBER İl Müdür Vekili		

EİDER

000025

KARAR DEFTERİ

Kararın		
No'su	Tarihi	Konusu
18	20.04. 2019.	ANADİLİ İŞARET DİLİ OLAN ÇOCUKLARI TÜRKÇE ÇOCUK EDEBİYATI YARARLARININ EŞLEĞİYLE BULUŞTURMAK İÇİN PİLOT PROJE

Toplantıya Katılan Üyelerin Adı ve Soyadı

Başkan

: Kenan Önalan

Üyeler

Olgun Yılmaz

Cigdem Yeşilirmak

Kararın Metni

Yönetim Kurulu üyeleri dernek adresinde toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.

1) Sığın kültüründe büyüyen ve Türk İpcret dilini (TİD) ana dili olarak kullanan ilköğretim çağındaki çocukların, çocuk edebiyatı ürünlerine duydukları ilgiyi artırmak, gazisat eserlere olan okuma zevkini pekiştirmek, bu vesile ile yavaş ve toplumsal becerilerini geliştirerek öğrenme sürecinde, subat ayında ön planlaması başlatılan projenin subat-Eylül 2019 tarihleri arasında sürdürülerek yapılmasına.

2- Sebeder önderliğinde, Türkiye İşitme Engelliler Derneği (İstanbul Üniversitesi Ceunri Bilim Bölümü) Doç. Dr. Necdet Nejdin (Hacettepe Ün.) Ceunri Bilim) Prof. Dr. Mürüret Kaya (Hacettepe Ün.-Motorsizm, Terömenlik Böl. Dr. Öğ. Üyesi) Sinem Suncaktepe (Bozkurt, Bilkent Üniversitesi Motorsizm Terö. Böl.) Doç. Dr. A. S. Özyerler koordinatörlüğünde projenin yürütülmesine.

3- Tüm katılımcıların gönüllük esasıyla çalışmasına.

4- Projenin Sebeder himayesinde gerçekleştirilmesine ve teknik alt yapının Sebeder tarafından karşılanmasına.

5- Projenin 2 ana paydaşının Türkiye İşitme Engelliler Derneği'nin olmasına.

6- Proje evrakının, öncelikle tavsiye niteliğindeki kılavuzun ve proje döngüsünün onaymış halinin Sebeder tarafından düzenlenmesine oğ birliğin ile karar verilmiştir.

Kenan Önalan

Olgun Yılmaz

Cigdem Yeşilirmak

ENDER

KARAR DEFTERİ

Kararın		
No'su	Tarihi	Konusu
20	6 Eylül 2019	ANADİLİ İZARET DİLİ OLAN ÇOCUKLARI TÜRKÇE ÇOCUK EDEBİYATI YAZARLARININ ESERLERİYLE BULUŞTURMAK İÇİN PİLOT PROJESİ

Toplantıya Katılan Üyelerin Adı ve Soyadı

Başkan

Üyeler

Kemal Önalın
Olgun Yılmaz
Cipdem Benli Yeşilirmak

Kararın Metni

- Yönetim kurulu üyeleri denek adresinde yapılan toplantıda aşağıdaki kararları almıştır.
- 1- Ana dili izaret dili olan çocukları Türkçe çocuk edebiyatı yazarlarının eserleriyle buluşturmak için pilot proje olarak sürdürülen proje 6 Eylül tarihinde sonuçlanmıştır.
  - 2- (05) subat ön toplantı toplantısıyla başlayan ve 6 Eylül tarihinde sonuçlandırılan proje koordinatörlüğünü (İstanbul İln. Ceüri Bilim Böl.) Doç. Dr. Necdet Meydan ve Sebeler Koordinatörü Orçun Benli Yeşilirmak yapmıştır. Proje araştırmacıları Doç. Dr. Necdet Meydan, Prof. Dr. M. Murat Kaya, Dr. İp. Ayşe Semra Savaşçıoğlu Bozkurt, Doç. Dr. A. S. S. Özyazır, İzaret dili çevirmeni Zerrak Tetahira Firat, Alan uzmanları denizmenler Sapir editör Semra Demirataz, Süper İzaret dili Çevirmeni Büsra Dilsiz ve illüstratörleri Seren Demirel tarafından yapılmıştır.
  - 3- Proje kapsamında Doç. Dr. Necdet Meydan tarafından kaleme alınan Sadet çocuk kitabı çizimleri ile birlikte izaret dili videoları hazırlanmıştır.
  - 4- Proje sonucu sonuçlanması ve kılavuz olarak hazırlanmış paylaşılmış ve VED olarak kaydedilen ürünlerin Sebelerin ve yazarın uygun göreceği platformlardan anadili izaret dili olan çocuk alicılara sunulması Sebeler koordinatörlüğünde yapılacaktır.
  - 5- Proje sonuç çıktıları Hacettepe Üniversitesi Ceüri bilimleri ve İstanbul Üniversitesi Ceüri bilimleri bölümleriyle paylaşılacaktır.
  - 6- Yukarıdaki kararlar oybirliği ile alınmıştır.
- Kemal Önalın *[Signature]* Olgun Yılmaz *[Signature]* Cipdem Benli Yeşilirmak *[Signature]*